

Türkiye’de Edebiyat Müzeleri, Yazar Evleri ve Edebiyat-Müze Kütüphanelerinin Okuma Kültürüne Katkısı

Doç. Dr. Güssün GÜNEŞ
Marmara Üniversitesi
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

Özet

Okuma alışkanlığı bir toplumun kültürel düzeyinin artmasında elde ettiği bir kültür edinimidir. Okuma, bireyin kendini fark etmesini sağlayan ve kendini gerçekleştirme adına yapabileceklerinin bilincine ulaştıran entelektüel bir eylemdir. Toplumun bilgi düzeyinin artmasında, bireylerin bilgi gelişiminin yanında, bilgi toplumunun oluşması yönünde okuma kültürünün gelişmiş olması da oldukça önemlidir. Bu da müzelerin ve kütüphanelerin bilgi paylaşımı ve kültürel etkileşimine bağlıdır. Bireyin okul dışı öğrenme ortamları olan müze ve kütüphanelerin toplumun okuma kültürünün gelişimine katkı sağlamak açısından önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Müzeler topluma yönelik kültürel aktiviteler düzenleyen, yaşam boyu öğrenim sürecini destekleyen önemli kültür ve eğitim kurumlarıdır. Özellikle müzelerin eğitim ve araştırma işlemleri toplumda eğitim sisteminde kültürün oluşumunu ve gelişimini desteklemektedir. Kültürün gelişmesi ve korunmasında kütüphanelere de önemli görevler düşmektedir.

Edebiyat müzeleri ya da müze statüsünde olan yazar evleri, hatıra evleri, anı evleri, ya kamu kurumu ya özel kurum ya da yasal statüde olmayan müze statüsünde kurumlardır ve toplumun ilgisini çeken yazınsal çalışmaları olan yazarların, şairlerin, sanatçıların yaşamını topluma aktaran ve yaşatan müze türleridir. Edebiyat müze kütüphaneleri ziyaretçileri ile olan iletişimi, sunduğu hizmetleri, eğitim ve öğretim programları ve kütüphane etkinlik içerikleri ile müzeye ziyaretçiyi çekerken, sunmuş oldukları kütüphane hizmeti ile ede-

bi eserler sunan yazarların, şairlerin, sanatçıların ve önemli edebi kişiliklerin müze kütüphaneleri okuma kültürüne katkı veren bir etki de sunmaktadırlar. Bu çalışmanın amacı, okuma kültürüne katkı sunan ve toplumda kültürel ve yazınsal kültürün gelişimi ve yaygınlaşması açısından Türkiye'deki edebiyat müzelerini ve kütüphanelerini müze ve kütüphane yapıları, müze ziyaretçileri ve kütüphane kullanıcıları açısından ele alarak edebiyat müzeleri ve kütüphanelerinin okuma kültürüne katkılarını değerlendirmektir. Türkiye'deki edebiyat müze ve kütüphanelerine gelen ziyaretçi-okur-kullanıcı profiline eğilimleri, bilgiye erişimdeki talepleri, toplumdaki müze-kütüphane algısını değiştirecektir. Edebiyat müze ve kütüphanelerinin müzelerin iletişim, eğitim ve araştırma işlemleri ile okuma kültürünün kazandırılmasında eğitim, öğrenme ve etkinlik süreçleri ile sunmuş olduğu hizmetler hem müze yapısı içinde hem de kütüphane yapısı içinde değerlendirilecektir.

Giriş

Müze, insanlık tarihi boyunca yaşanan binlerce yıllık tarihsel süreçte farklı değişimlere uğramış ve günümüze ait kavramsal bir olgu olarak "müze" anlamını ve işlevini kazanmıştır. Toplumun kültürünü, benliğini, sanatını, estetiğini, medeniyetini, tarihini, ekonomik ve siyasi politikalarını aktarmada toplumsal açıdan görsel bellek konumunda olan müzelerin tanımını kavramsal olarak incelediğimizde, antik tapınakların toplama, biriktirme ve bir araya getirme kavramlarını ifade etmektedir. Günümüzdeki en yaygın ve en bilinen tanımı ile "müze" kavramı, Yunanca bilimler tapınağı anlamındaki "mouseion" kelimesinden türetilmiş olup Fransızca karşılığı "musée" kelimesine karşılık gelmektedir. Fransızca terimi olan "musée" sözcüğü Yunan mitolojisinde Musa'ları, Türkçe karşılığı ile "ilham perileri" veya "esin perileri" adı verilen tanrıçalara adanan tapınak olarak (Rodop, 2014) düşüncelere dalınacak yer veya bir felsefe kurumu, edebiyat okulu, düşünce kurumu ve bilimler tapınağı anlamlarına da gelmektedir (Camenson, 1996). Müze, antik çağda sadece antik çağın sanat ve kültürünün temsilcileri olan ilham perile-

rine adanan tapınaklar olmayıp, yapıları içinde ders verilen bir okul ve bilimsel araştırmaların yapıldığı eğitim kurumu niteliği de taşımaktadır. Antik Mısır'da İskenderiye kentinde inşa edilen İskenderiye Müzesi'nde sosyal ve kültürel yaşamı destekleyen kitaplık, amfi tiyatro, gözlemevi, yemek ve çalışma odaları, botanik ve hayvanat bahçeleri yer almıştır. Müze kelimesinin sözlük anlamı "bir araya getirme" olup Latinceye "Museum" olarak geçmiştir. Antik Yunan'da Zeus ile Titan Tanrıça Mnemosyne'nin dokuz kızları vardır ve bunlara Musa adı verilmektedir. İlham perileri Lirik şiiri temsil eden Kalliope, tarihi temsil eden Klio, pandomim sanatını temsil eden Pollhymnia-Pandomim, Euterpe-Flüt, Terpsikhore-Dans, Erato-Korolu Şiir, Melpomene-Tragedya, Thalia-Komedya, Urania-Gök Bilimi olmak üzere dokuz tanedir (Sadık, 2020). Musa terimi, Antik Yunan'da tapınak, dağ, kır, bahçe gibi mekân adlarını veya festival, şenlik gibi kavramları ifade etmek için de kullanılmıştır.

Eski Yunanca'dan alınan ve bilimler tapınağı anlamında kullanılan ilk müze, Hellenistlik Dönem'in kültür merkezlerinden M.Ö. 290 yılında İskenderiye'de I. Ptolemaios zamanında kurulmuştur. Bu dönem sanata ve bilime önem veren okullar, bir araya gelerek müzeleri meydana getiriyordu. Dolayısıyla bir kültür ve eğitim mekânı olan antik çağın bu tapınaklarında bugün olduğu gibi eski çağlara ait sanat eserlerine ulaşmak mümkün değildi. Günümüzdeki müzelerde ise sosyal, kültürel, ekonomik ve yaşamsal açıdan değişen insanoğlunun sanat eserlerine karşı ilgilerin uyanması sonucunda müze yapıları hem değişime uğramış hem de kültürel varlıklara bakış açısı değişmiştir. Günümüzün müzeleri, "kültürel değerleri olan eserlerden oluşan ve bunları çeşitli materyallerle korumak, incelemek, değerlendirmek ve özellikle toplumun estetik zevkinin geliştirilmesi ve eğitilmesi amacıyla sergilemek için faaliyetlerine devam eden kuruluşlar" olarak tanımlanmaktadır (Başaran, 1989). Müzeler barındırdığı eserler ve devam ettirdiği faaliyetler açısından bireye zevk, bilgi ve bilinç kazandırır. Müzelerin temel amacı sahip olduğu koleksiyonların gelecek nesile aktarımı için sadece korumak ve sergi-

lemek değil toplumu eğitmek, farkındalık sağlamak, sanata teşvik etmek, tarihsel zenginliği anlaşılır kılmak, toplumda bilimsel ve kültürel hayatın devamlılığını sağlamaktır.

Uluslararası müze otoriteleri genel olarak müze kavramını “kamu yararı için maddi kanıtları ve bu kanıtlarla ilişkili bilgileri toplayan, muhafaza eden, sergileyen ve yorumlayan bir kurum” olarak ya da “varlığının başlıca amacı geçici sergiler düzenlemek olmayan, federal ve eyalet vergilerinden muaf olan, topluma açık olup toplum çıkarları çerçevesinde yönetilen, sanatsal, bilimsel, tarihsel ve teknolojik materyaller de dahil olmak üzere, eğitimsel ve kültürel değerlere sahip nesne ve örnekleri koruyan, muhafaza eden, inceleyip yorumlayan, bir araya getiren, toplumun öğrenmesi ve eğlenmesi için sergileyen, kar amacı gütmeyen daimi bir kurum.” olarak tanımlanmaktadırlar.

Milletlerarası Müzeler Konseyi (ICOM) Türk Milli Komitesi Yönetmeliği'nin 4. maddesinde müze, “kültür eserlerini koruyan ve bu eserleri eğitim ve bedii zevki yükseltme amacıyla toplu halde teşhir eden, kamu yararına çalışan, sanata, ilme ve teknolojiye ait koleksiyonları bulunan müesseseler” olarak ifade edilmiştir. Yönetmeliğin 5.maddesine göre “daimi teşhir bölümleri bulunan kütüphaneler ve arşiv malzemeleri, resmi şekilde halkın ziyaretine açık bulunan tarihi anıtlar, tarihi anıtlara ait binaların kısım veya müstemilatı, tarihi, arkeolojik ve tabii önemi haiz mevkiler ve parklar, nebatat ve hayvanat bahçeleri, akvaryumlar ve benzeri teşekküller bu tarife girer” ifadesi ile müze kavramının tanımı genişletilmiştir (Altunbaş, Özdemir, 2014).

ICOM (International Council of Museum)'a göre yeni müze tanımı şöyledir: “Müzeler, geçmiş ve gelecek hakkında kritik diyaloglar için demokratikleştirici, kapsayıcı ve çok sesli alanlardır. Günümüzün çatışmalarını ve zorluklarını kabul edip ele alarak, topluma güvende eserler ve örnekler tutar, gelecek nesiller için farklı hatıraları güvence altına alır, herkese eşit haklar sağlayarak tüm insanlar için mirasa eşit erişim sağlar. Müzeler kâr amaçlı değildir. Katılımcıdır, saydamdır ve insan onuruna ve sosyal adalete, küresel eşitlik ve küresel refah düzeyine katkıda

bulunmayı amaçlayan, dünyadaki farklı anlayışları toplamak, muhafaza etmek, araştırmak, yorumlamak, sergilemek ve geliştirmek için aktif ortaklıklar ile çalışırlar” (Akyol, 2020).

Müzeler sosyal ve kültürel yaşama konu olan, kamuya yönelik estetik duygusunu geliştiren koruma ve araştırma merkezleri olmasının yanında “günümüzde, toplumun bilimsel ve kültürel geçmişini yansıtan ve geleceği biçimlendiren öğeleri sanat ve kültürle birleştiren eğitim kurumları” olarak tanımlanmaktadır (Erbay, 2011). Tüm bu tanımlardan yola çıkarak toplumun kültürel bir hizmet sunan, kamuya açık, sahip olduğu koleksiyonlar üzerinde araştırma yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve inceleme, eğitim ve izlenme, ziyaret edilme hizmetine uygun bir biçimde sergileyen ve sürekliliği olan kurum olarak tanımlanabilir.

Müzeler sadece koleksiyonlarının toplandığı ya da sergilendiği toplumsal mekânlar değildir. Sanat, bilim, kültür ve estetik olgularını topluma entegre eden ve bu olguların toplumda benimsenmesini sağlayan kurumlardır. Müzelerin temel amacını; toplumun sanatsal, bilimsel ve kültürel değerlerini gelecek kuşaklara aktarmak üzere toplamak, bilginin gelişmesi ve yaygınlaşmasını sağlayarak toplumsal gelişime katkıda bulunmak, sahip olduğu koleksiyonu sergilerken, depolarken, saklarken, taşırken koruyan, eğitirken eğlendirmeyi de hedefleyen, eğitime katkıda bulunan ve eğitimi destekleyen bir unsur olarak ayrıca bir araştırma merkezi olarak da bilimsel kültürün gelişimini amaçlayan bir kültür kurumu olarak hizmet vermeyi hedefler (Gürsoy şen, 2019).

Müzeciliğin gelişimi, Rönesans’ın etkisi ile değişen kültür ve sanat anlayışıyla birlikte 17. ve 18.yüzyıllarda hızlanmış, toplumlarda müze koleksiyonlarının kamulaştırılması ile (Keş, 2018) 20. yüzyılın ortalarında toplumun ziyaret edebileceği bütün kesimlere ulaşılması hedeflenen bugünkü mekanlarına dönüşen kurumsal yapılar haline gelmiştir. Farklı toplumlarda farklı yüzyıllarda başlamış olan, tanımı farklı şekillerde yapılsa da temel misyonu toplumu bilinçlendirmek için bilgiyi toplamak, koru-

mak ve saklamak, insanları eğitmek ve onlarla iletişim kurmak olan müzecilik bu amacına ulaşabilmek ve yaşamını sürdürmek için zamana ayak uydurmak zorundadır (Keş, Akyürek, 2018).

Çağdaş Müzecilik Kavramı

Geçmiş günümüze aktaran müzeler, 20. yüzyılın ilk yarısına kadar ağırlıklı eski eserlerin, nesnelere toplanmasına, korunmasına ve sergilenmesine hizmet etmiştir. Bu dönemden sonra ise müzeler eserlerin toplanması, korunması, saklanması, bakımının yapılması ve sergilenmesinin yanı sıra planlama, örgütlenme, iletişim teknikleri, işletme yönetimi, fon bulma, ticaret ve pazarlama faaliyetleri, kültür hizmetleri, kafeterya ve restoran hizmeti sunma gibi yeni bir yaklaşımla ele alınmaya başlanmıştır. Böylece, klasik müzeciliğin durağan anlayışından çağdaş müzecilik anlayışına geçilmiştir. Günümüzde müzeler birçok farklı faaliyet alanlarında artan sayıda personel ve hizmet ile çağdaş müzecilik yaklaşımına uygun olarak müze işlevlerini yerine getirmek durumundadırlar (Cengiz, 2006). Çağdaş müzecilikte müze, sadece bir kuruluş olarak değil, kütüphanesi, toplantı salonları, eğitim bölümleri (Keleş, 2003) restoran, kafeterya, hediyeleşya mağazalarının bulunduğu mekânlar olarak sosyal, kültürel, eğitimsel ve ticari iş faaliyetlerini de kapsayan bir yapı olarak tasarlanmaktadır. Ayrıca müzelerde müze ziyaretçilerine ve izleyicilerine yönelik olarak belirli tarihlerde rehberli gezi, atölye çalışmaları, eğitim programları da düzenlenerek toplumun aktif öğrenmesi desteklenmektedir.

Çağdaş Müze Mekanları

Toplumsal değişim, müzenin işlevin, işlevleri yerine getirme biçimini ve algılayışını farklılaştırmış ve müze mekânının yapısını kökten etkilemiştir. Özellikle 19. yüzyılda topluma açılan müzeler ile başlayan ve modern dönemin sembolik kurumlarından biri olarak görülen müzeler, yetkili kurumlar olarak bilginin üretimi ve dağılımı ile görevlendirilmiştir. Bu müzeler sahip olduğu koleksiyonların tanınması ve okunmasına yönelik olup özellikle

topluma ulaşmaya yöneliktir. Nesne odaklı bir sergileme yaklaşımı sunan bu müzeler, en çok kendi iç çalışmalarıyla ilgilenme eğiliminde olmuştur. Bu düşünceyle kendi koleksiyonlarının ihtiyaçlarını kamunun ihtiyaçlarından çok daha gerçekçi bir biçimde karşılamışlardır. Bu bağlamda modern dönemin müze mekânları, nesne odaklı bir yapıda, objeleri toplamak, saklamak, korumak ve sergilemek edimi üzerine yoğunlaşarak, ziyaretçinin ve yerle ilişkili değerlerin göz ardı edilmesi sonucuyla kurgulanmaktadır. Günümüzde ise ziyaretçinin odak noktası haline gelmesiyle ziyaretçi deneyimini etkilemiş, bunun fark edilmesiyle birlikte fiziksel çevre sürece dahil edilmiş ve bu kökten bir değişime neden olmuştur (Kandemir, Uçar, 2015).

Müzeler kâr amaçlı kurumlar değildir. Temel anlayışlarında katılımcı, insan onuruna ve sosyal adalete, küresel eşitliğe ve küresel iyiliğe katkıda bulunmayı amaçlayan, dünya anlayışlarını toplamak, korumak, araştırmak, yorumlamak, sergilemek ve geliştirmek için çeşitli topluluklarla ve onlar için aktif ortaklık içinde çalışırlar (Akyol, 2020). Çağdaş müzecilikte müze, artık kuruluş olarak değil, kütüphane ve toplantı salonları, laboratuvar ve eğitim bölümleri ile bir 'kültür ünitesi' olarak ele alınmaktadır. Bir kültür kurumu olarak müzeler, bünyelerindeki koleksiyonlarında birçok değerli kitap koleksiyonuna ev sahipliği yapmaktadır. Müze ziyaretçileri arasında bu koleksiyonları merak edecek ve müzenin sahip olduğu bu kaynakları, öğrenmek, araştırmak ve okuma ihtiyacı içinde olanlar olabilecektir. Aynı zamanda ziyaret ettikleri müzenin koleksiyonları ile ilgili bilgilerin daha fazlasını öğrenebilmek için araştırma yapmak üzere -eğer varsa- müze kütüphanelerine başvuracaklardır. Müzeler, geçmiş ve geleceğin arasında köprü görevi görmenin yanında, değişen müzecilik anlayışı ile toplumlara araştırma ve okuma kültürünü de aşılacak ve farkındalık kazandırmak gibi önemli görevlere de sahiptir (Kandemir, Uçar, 2015).

Müzelerin İşlevleri

19. yüzyılda geleneksel anlayışta müzelerin işlevleri toplama,

koruma, belgeleme, depolama ve sergileme olarak ele alınırken, 20. yüzyılda bu işlevlere eğitim işlevi de eklenmiştir. 21. yüzyılda ise günümüz müzecilik anlayışında eğitim temelli yaklaşımla beraber müzelerin işlevlerine, araştırma, iletişim ve toplumsal katılım olmak üzere üç temel alan daha katılarak müzelerin işlevsel özellikleri değişmiştir. Özellikle müzecilik alanının ve yaklaşımlarının son 300 yıl boyunca giderek gelişmesi ve farklı disiplinlerle çalışma yapma ve teknolojik dönüşüm ile beraber topluma müze ve müzecilik yapılarını daha fazla aktarma isteği bu değişimlerin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Müzecilik işlevlerinin birbirine katkı sağlaması ve faaliyetlerin birbirlerini tamamlayacak nitelikte olması, 21. yy müzecilik anlayışının genel yapısı olarak nitelendirilebilir.

Müzelerin koleksiyonların korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması öncelikli temel işlevidir. Müzeler sadece hizmet verdikleri alana yönelik olarak kültürel nesneyi toplayan, bu nesnelere koruyan, bir koleksiyon dâhilinde bu koleksiyonları sergileyen kurumlar olarak değil, aynı zamanda sahip olduğu koleksiyonları eğitim, araştırma, iletişim amacıyla toplumun gelişimine, eğitimine, zevk almasına, eğlenmesine ve öğrenme süreçlerine katkı sunan kültür ve araştırma kurumlarıdır (İrmak, 2013). Araştırma işlevi, hem koleksiyonların oluşum ve gelişimine hem de müzenin iletişim işlevine katkı sağlayacak temel bilgi birikim faaliyet alanıdır. Koruma ve araştırma, müzenin öncelikli sorumluluk alanlarını oluştururken diğer yandan iletişim işlevini gerçekleştirmesine aracılık eden faaliyetlerdir (Öztek, 2014). Özellikle eğitim ve araştırma işlevleri toplumda okuma ve araştırma kültürüne en fazla katkı sağlayan işlevlerdir. Müzeler toplumsal katılımı ve farkındalığı sağlamak amacıyla müze içerisinde bu süreçlere destek sağlayacak hizmet planlamaları yaparlar.

Müze Türleri

Müzelerde bir araya getirilmiş nesnelere, objelerin koleksiyon olarak bir nitelik kazanması için sahip olunan nesnelere

belli bir düzene göre sınıflandırılması gerekir. Böylece koleksiyonlar, belli amaçlarla toplanmış ve sınıflandırılmış nesnelere bütünü olarak tanımlanabilir. Müze koleksiyonları ise "örnek veya başvuru materyali olarak taşıdığı potansiyel değer ya da estetik veya eğitsel önemleri nedeniyle toplanmış ve korunmakta olan nesnelere bütünü" olarak tanımlanır. Müzelerin sahip oldukları koleksiyon türleri müze yapılarını birbirinden ayıran önemli unsurlardan biridir. Müzelerin topladıkları ve/veya biriktirdikleri koleksiyonlar müze oluşumunun temelini oluşturmaktadır. Müzenin tanımı ve amaçlarındaki farklılıklara bağlı olarak müze türleri ve işlevleri çeşitlilik göstermektedir. Müzeler koleksiyon türlerine göre, yönetim yapılarına göre, hizmet ettikleri bölgelere, sergileme yöntemlerine, işlevlerine ve müzelerde bilginin kullanımına yönelik olarak sınıflandırılarak türlere ayrılır (Öztek, 2014).

İnsanoğlunun biriktirme ve saklama alışkanlığı binlerce yıldır devam eden bir olgudur. Antik dönemlerden beri biriktirme ve saklama isteği onları bir toplayıcı olarak koleksiyon oluşturmaya yöneltmiştir. Geçen tarihsel süreç ve zaman içerisinde insanoğlunun biriktirdiği koleksiyonları dünya ile paylaşma, gösterme, sergileme isteği, müze yapılarının oluşmasında önemli bir etken olmuştur. Müzelerin ilk kurulduğu dönemde ülkelerin sahip olduğu koleksiyonların özelliği nedeniyle özellikle arkeoloji ve etnografya ağırlıklı koleksiyonlara sahip olan müzeler, günümüzde çok farklı türde koleksiyona sahip müze türüne ulaşmıştır. Müzeler kültür, sanat, bilim ve teknolojiye ait objelerin birlikte sunulduğu mekânlar olabileceği gibi tek bir konuyu içeren eserlerin sergilendiği mekânlar da olabilir (Altunbaş, Özdemir, 2014). Müze türleri çok çeşitli olduğundan İnel tarafından bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur:

1. Objeyi esas alan müze türleri,
2. Fonksiyonu esas alan müze türleri,
3. Müzeyi esas alan müze türleri" (İnel'den akt. Sönmez, 2011).

Okuma Kültürü

Günümüzde çok hızlı değişime uğrayan ve gelişen teknolojiler insan hayatını özellikle öğrenme konusunda, teknik becerilerini arttırma konusunda zorlamaktadır. Okul dışı öğrenme ortamlarına katkı sağlayan birçok kurum öğrenim ve kültürel süreçlerinin oluşumu ve gelişimine katkıda bulunurlar. Özellikle bireylerin eğitim ve öğrenim sürecinde okuma kültürüne katkı sağlayan önemli kurumlar arasında kütüphaneler, bilgi ve belge merkezleri ve müzeler sayılabilir. Bu kurumlar eğitime destek olacak bilgi kaynaklarını, kültür varlıklarını toplumla olan ilişkilerini güçlendirmek, kültürel bilincin oluşmasını sağlamak ve araştırma olanakları sunmak sorumluluğunu üstlenen bilgi ve kültür kurumlarıdır. Toplumun kültürel kalkınmasına, sosyal gelişimine ve eğitimine destek veren kamu ya da özel sektör kurumlarıdır. Eğitim ve öğrenim sürecinde bireyin toplumda istediği konuma yerleşmesine destek olan okuma kültürü bireye mümkün olduğunca küçük yaşlardan itibaren kazandırılmalıdır. Toplumda okuma kültürü kazandırılmak isteniyorsa önce bireylerin temel okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi gerekir. Okuma kültürü, en yalın biçimde, bireylerin okuma eylemiyle ilgili olarak edindikleri becerilerin, toplumda bir yaşama biçimine dönüşmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Türkel, 2017).

Okuyay Platformu'nun yapmış olduğu Türkiye Okuma Kültürü Araştırması 2019 Sonuç Raporu'na göre; Türkiye'de en fazla okunan tür olarak roman, öykü, şiir gibi edebiyat konulu kitapların tercih edildiği ölçülmüştür.

Şekil1: 2019 Yılı OKUYAY Türkiye Okuma Kültürü Araştırması Kitap Türü İstatistikleri

Edebiyat Müzesi Kavramı

Günümüzde edebiyat müzeleri, sahip oldukları koleksiyonlar ve topluma sundukları kültürel ve eğitimsel faaliyetleri vasıtasıyla toplumu bir araya getirerek, karşılıklı anlayış ve iletişim sürecini yürüterek kültürel gelişimin artmasına ve kültürel bilincin oluşumuna katkıda bulunurlar.

Edebiyat duyguların, düşüncelerin, olayların, hayallerin dil ve yazıyla estetik ve etkili bir şekilde aktarılması ve ifade edilmesi olarak tanımlayan Dinç, müzeleri sadece geçmişini yansıtan mekânlar olarak değil toplumsal, kültürel ve düşünsel yapı oluşumu ile önemli rollerin olduğunu ifade eder (Dinç, 2019). Düşünsel ürünleri ile benlik kazanan edebiyat yazar ve şairleri yazdıkları edebi eserlerle her toplumun ilgisini çekerek yüzyıllar boyunca okunan edebi eserler oluşturmuşlardır. Sanatçılara duyulan ilgi ve değer onların yaşam alanlarını da değerli kılmış, bu alanların müzeye dönüştürülerek sanatçıların yaşam alanları korunmuş ve müze yaklaşımı ile ölümsüzleştirilmiştir (Aslan, 2019). Edebi eserler bırakan yazarların hayatlarını sergileme imkânı sunan “yazar evleri”, “hatıra evleri” ya da “edebiyat müzeleri” toplumun ilgisini çeken ve yazarın, edebiyatın ve sanatçının

edebi metinlerinin daha da fazla tanınmasını sağlayan önemli bir unsurdur. Edebi eserle karşılaşan okuyucu aslında yazarla buluşur, yazarın anlattığı karakterleri tanımaya çalışır (Aslan, 2019) ve bu okumalar yazarın diğer eserlerini de incelemesini sağlayarak bireyin okuma kùltürüne katkıda bulunur. Edebiyat müzelerinin ve müze içinde sahip olunan kùtùphanelerin koleksiyonlarında yazarlar ile ilgili bilimsel yayınlar, edebi kişinin sahip olduğu kitaplar ya da şahsi kùtùphanesi, yazarın günlük hayatında kullandığı çeşitli kişisel eşyalar, özel kalemler, divit, not defterleri, gözlükler, daktilolar, mektuplar, fotoğraflar, el yazısı taslaklar, eski el yazmaları ya da nadir eserler bulunur.

Edebiyat müzelerinin aktif faaliyetleri arasında müzenin ve edebi kişinin tanıtımı, müze ve koleksiyonları hakkında düzenleyecekleri sergiler, konferanslar, çalıştaylar, seminerler, kurslar, yayınlacakları kitap ve broşürler, sinema gösterimleri, okuma etkinlikleri, sanal faaliyetler, yarışmalar, kermesler, festivaller vb. aktivitelerle toplumu bir araya getirmeye çalışarak birer kùltürel ve sosyal kurum olarak faaliyet gösterirler. ICOM'a bağlı ICLM (International Committee for Literary Museum: Uluslararası Edebiyat Müzeleri Komitesi)'nin temel amacı, edebiyat müzeleri için sergileme, yayınlar, eğitim gibi aktiviteler sağlayarak (Aslan, 2019) sanat ve yazınsal kùltürün gelişmesine katkıda bulunmaktır.

Aliağaoğlu ve Narlı'ya göre edebi miras turizmi kapsamında toplumun ilgisini çeken edebi mekanların, yazar ve şairlerin edebi eserlerinde aktardığı eserleri ile ilişkilendirdiği yerler olarak okuyucuda merak ve ziyaret etme isteği oluşturduğu, bu metinlerde bir şehir, bir ÷lke anlatılırken kendi topraklarında doğmuş veya orada yaşamış yazar ve şairlerden edebi miras turizmi açasından önemli olduğunu aktarmaktadırlar. Buna en güzel örnek kùltürel, siyasal ve doğal güzellikleri ile yüzyıllardır bir cazibe merkezi olan İstanbul'dur. İstanbul'un yerli ve yabancı edebiyatta sıkça konu edilmesinin sebebi bu özellikleriyle ilişkilidir. Edebi metinlerde İstanbul bütünü ile veya bazı bilinen mekânlarıyla anlatılarak daha sevilir hale gelmesine katkı sađ-

lanır. Avrupalı seyyahlar da İstanbul'da "Galata'yı, Kâğıthane işretlerini, sahillerin canlılığını ve güzelliğini Nedim'in, Şeyh Galip'in şiirlerinden öğrenmiştir. On dokuzuncu yüzyılda Çamlıca'nın gezme-eğlenme yeri, Beyoğlu'nun Batılı yaşama biçiminin mekânı olarak ün kazanmasında elbette Namık Kemal'in, Recâizâde Ekrem'in, Ahmet Mithat'ın romanlarının payı önemlidir. Sultanahmet, Üsküdar, Boğaz, Adalar gibi mimari yapılar ve doğal güzellikler çevresinde oluşan ilgi ve hayranlık, biraz da okunarak edinilmiş bir ilgi ve hayranlıktır. Yani Süleymaniye'yi var eden biraz da Yahya Kemal'dir. Sait Faik'i okuyanlar Adalar'ı, özellikle Burgazada'yı daha farklı bir dikkat ve ilgi ile dolaşırlar" (Alişaoğlu, Narlı, 2012).

Edebiyat evleri, edebiyat müzeleri, müze evler, hatıra müzeleri olarak adlandırılan müze yapıları, buldukları kentin, edebiyat, estetik ve turizm kültürünün yaşandığı ve geliştirildiği ortamlardır. Bu kurumların koleksiyonlarında güncel estetik ve edebiyat ile ilgili yapıtlar bulunduğu gibi eski el yazmaları ve basma eserler de sergilenmektedir (Ahtem, 2020). Uluslararası Edebiyat Müzeleri Komitesi (International Committee for Literary Museums-ICLM) tarafından yapılan tanımlamaya göre edebiyat müzesi; özellikle kültürel miras olarak kabul edilen edebiyat ile ilgili bir kurumdur. Edebiyat müzeleri, edebiyatın toplumdaki rolünü tanıtmak için müzecilik kurallarıyla ilgili literatürü edinir, korur ve iletir. Bu müzeler, ülkenin kültür mirasını biriktirmek, sonraki kuşaklara aktarmak, korumak ve araştırmak amacıyla kurulmuşlardır ve farklı öğeleri esas alırlar. Edebiyat müzeleri, edebiyatın toplumdaki rolünü müze ortamlarında tanıtır, korur ve iletir etkileşimli bir öğrenme olanağı sunar. Bu nedenle edebiyat müzesi denince birbirinden farklı kapsam ve içeriklerde müze örnekleri karşımıza çıkmaktadır. Bu müzelerde genel olarak yazılı ve sözlü kültüre el yazmaları, fotoğraf, müzik, kostüm, eşya, arşiv belgeleri, genellikle birden fazla yazar ve döneme ait yazı, el yazması, karalama, mektup, günlük gibi kişisel yaşamlarına ilişkin her türlü eşyaya yer verildiği görülmektedir (Adıgüzel, 2017, 88-91).

Uluslararası Edebiyat Müzeleri Komitesi'ne (ICLM) göre edebiyat müzeleri şu şekilde sınıflandırılmıştır:

Yazar Müzeleri: Genellikle yazarların doğduğu, bir süre yaşadığı ya da öldüğü yerlerdir. Kültüre yön veren bu kişilerin hayatları, ilişkileri, ne yedikleri, nasıl giyindikleri gibi günlük yaşamlarını dokunulmaz yapmak amacıyla bu evler "müze ev" statüsünde yazar müzelerine dönüştürülmüştür. Bazen şair ve yazarlar yaşadıkları mekanın müzeye dönüşmesini isterken, bazen de bu mekanlar kamu kurumları tarafından müze eve dönüştürülmüştür.

Genel Edebiyat Müzeleri: Bir bölgenin yazılı veya sözlü dil ve edebiyatı ile ilgili müzelerdir. Aynı zamanda müze bilimsel bir yaklaşımla ele alınan özel kitap ve el yazması koleksiyonlarına sahip kurumları da içerebilir.

Edebi Manzaralar/Alanlar: Yazarın ya da şairin yaşadığı alan ya da bir manzara çalışmasıyla yakından ilgili olabilir. Bu belirli bir alanda bulunan evler, doğa vb. yerler kültürel miras kapsamında ele alınırlar (Adıgüzel, 2017, 88-91).

Türkiye'de Edebiyat Müzeleri

Türkiye'de, yazar ve şairlerin hangi özel mekânlarda yaşadıkları çok fazla bilinmemektedir. Örneğin Fuzulî, Bâki ya da Şeyh Galip gibi klasik edebiyatımızın büyük şairlerinin evleri bilinmemektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2010'lu yıllardan itibaren Türkiye'nin farklı illerinde açmış olduğu yazar evlerinin müze haline getirilmesi kültürel turizm ve edebî yazının ve yazarlarının yaşam biçimlerinin anlaşılması ve okuma kültürüne katkısı açısından önemli müze çalışmalarıdır. Gerek büyükşehir olması, gerekse sanat ve kültürün kalbinin attığı kadim bir şehir olması açısından İstanbul, yazar müze evleri açısından son derece önemli bir şehirdir ve ülkemizin edebiyat müzelerinin sayısı açısından edebî mekânlarının merkezi durumundadır.

Müze Kütüphanesi Kavramı

Müze kütüphaneleri, halkın her kesimine hizmet sunan kütüphanelerdir. Müze kütüphaneleri, özel konulu kütüphaneler kapsamında olan araştırma kütüphaneleridir. Fakat belirli bir kullanıcı kitlesine değil herkese hitap ve hizmet etme özelliklerinden dolayı özel konulu kütüphanelerden farklıdır. Müze kütüphaneleri, kütüphane tipolojisi içerisinde, özel konu kütüphanesi kapsamında yer almaktadırlar. Müze kütüphaneleri, bağlı buldukları müzenin uzmanlık alanları ve koleksiyonları doğrultusunda derme geliştiren, koruyan, düzenleyen ve müze personeli, ziyaretçiler ile araştırmacıların erişimine sunmak suretiyle müze bilgi ortamının zenginleşmesine hizmet veren kütüphanelerdir (Mollaoğlu, 2007).

Müze kütüphanelerinin modern anlamda oluşmaya başlaması 19. yüzyılın ikinci yarısında gerçekleşmeye başlamıştır. Ülkemizde ise kütüphanelerin müzelerin içinde yer alması 19. yüzyılın sonlarına doğru yaygınlaşmıştır. Mollaoğlu (2007) müze kütüphanesinin koleksiyonunun dört temel kategoride açıklandığını aktarmaktadır:

“Müze uzmanları ve yöneticileri için mesleki konulu yayınlar,

Referans kaynakları da dahil olacak şekilde doğrudan müzenin konu alanına giren yayınlar,

Müzenin konu alanının ilişkili olduğu disiplinler hakkında rehber yayınlar,

Müzenin konu alanı kapsamında, farklı bilgi düzeylerinden kullanıcıların ihtiyacına cevap verecek yayınlar”.

Müzeler, sahip oldukları koleksiyonlarını araştırma ve eğitim açısından desteklemek için bilgi kaynağı olarak değerlendirilebilecek kütüphane koleksiyonlarını bulundurmaktadır. Müzelerin sahip olduğu koleksiyonlar önceden üretilmiş görsel içeriği olan bilgi ve düşünce ürünleridir. Müze materyallerinin öğrenilmesi,

anlaşılması ve yorumlanması için kütüphanecinin, bilgi ve belge yöneticisinin sağlayacağı uzmanlık bilgisine ihtiyaç vardır. Bu bilgiler müzenin yapısı içinde yer alan kütüphaneden ve kütüphane materyallerinden sağlanabilir. Müzeler, koleksiyonlarını desteklemek ve araştırmacılarına bilgi kaynakları sunmak amacıyla bilgi merkezi veya araştırma merkezi adı altında *özel konu müze kütüphaneleri* olarak yapılanırlar. Müze kütüphanelerde bulunan bilgi kaynaklarının sağlanması da müzenin misyonu ve koleksiyonlarının niteliği ile uyumlu politikalar sonucunda oluşturulmuştur. Müze kütüphanelerinin, politikaları doğrultusunda, geliştirmiş oldukları ya da geliştirecekleri koleksiyonları, uzman kütüphane personeli, teknolojik alt yapıları ve yeterli bütçeye sahip olmaları gerekir.

Müze kütüphanelerinin temel amaçları bağlı buldukları kurumun etkinlik alanına katkı sağlamak ve müze ziyaretçilerini, kullanıcılarını bilgi hizmetleri ile desteklemektir. Kütüphane hizmetleri kapsamında yürütülen faaliyetler sadece edebiyat müzesi ile sınırlı olmayıp, okuma kültürüne katkıda bulunacak çeşitli etkinlikler de planlanmaktadır. Müze kütüphaneleri, müze personelinin müzecilik uygulamaları ve müze koleksiyonu kapsamında müze araştırmaları için bilgi kaynaklarını kullanıma uygun hale getirerek müzenin misyon, amaç ve hedeflerini destekleyerek araştırma kültürüne katkı sağlar. Bununla beraber müze ziyaretçilerine ve araştırmacılara müze koleksiyonu ile ilgili bilgi kaynakları sunarak müzenin uzmanlık alanının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayarak nesne temelli bilimsel araştırmaların yaygınlaştırılmasını sağlar. Aktif faaliyet gösteren bir müze kütüphanesi, müze ziyaretçilerinin ve araştırmacıların koleksiyonlara ilişkin bilgi ihtiyaçlarını karşılarken, müze personeli için de, belgeleme, koruma, eğitim, araştırma ve sergileme gibi müzecilik uygulamalarını destekleyici kaynak oluşturur (Mollaoğlu, 2007). Sergilenen nesnelere kişiye ancak kişinin konudaki uzmanlığı doğrultusunda bilgi verebileceğinden nesneyi anlamlandıran ve nesnenin bilgisini tamamlayan kütüphanedir. Kütüphaneler böylelikle müzelerin bilgi kurumlarına dönüş-

mesine katkıda bulunurlar. Müze kütüphaneleri bu işlevlerinin yanında, müzenin yaptığı etkinliklere ve müzenin tarihine ilişkin tanıtıcı yayınları ile müzenin kendi yayınlarını dermelerinde barındırarak, müzenin basılı kurumsal belleğinin korunması ve yaşatılmasına da hizmet ederler (Mollaoğlu, 2007).

Müze uzmanları kütüphaneyi, müze koleksiyonu ile ilgili araştırma yapmak ve mesleki anlamda müzecilik uygulamalarına bilgi desteği sağlamak için kullanırlar. Müze eğitimcileri ise yetişkinler ve çocuklar için eğitim programları geliştirirken, kütüphaneyi sadece bilgi kaynağı olarak değil, etkinliklerin destekleyici bir parçası olarak da kullanabilirler (Mollaoğlu, 2007).

Mollaoğlu, müze ziyaretçileri ve diğer dış kullanıcılar açısından müze kütüphanelerinin işlevlerini şöyle açıklamaktadır: “Müze kütüphanelerinin tüm işlevlerini gerçekleştirebilmesinde ve devamlılığını sağlamasında en önemli koşul gerekli alt yapı öğelerine sahip olmasıdır. Bu alt yapı öğeleri ise bir politika doğrultusunda geliştirilmiş derme, yeterli ve devamlı bir bütçe, uzman personel ve teknolojik alt yapıdır. Bu alt yapı öğelerine sahip olmayan bir müze kütüphanesinin hizmetlerini etkin bir biçimde gerçekleştirmesi beklenemez. Müze kütüphanesi için gerekli alt yapı öğelerinin sağlanması, müze yönetiminin kütüphaneye bakış açısı ile yakından ilgilidir. Bilgi odaklı hizmet anlayışına sahip müzelerde, kütüphane, müze bilgi ortamının tamamlayıcı bir hizmet birimidir. Bu nedenle, kütüphanenin müze ile koordineli biçimde çalışması, yönetim ve hizmetlerin planlanması ve uygulanmasında müzenin birimleri ile iletişim içinde olması gerekir. Bu koordinasyonun sağlanabilmesi için, müze kütüphanesinin, müzenin hizmet ve yönetim politikaları çerçevesine dahil edilmiş olması önemlidir” (Mollaoğlu, 2007, 304-334).

Müze Kütüphanelerinin Müzeler ile Koordinasyonu

Yönetim ve hizmet uygulamaları açısından kütüphane ile müzenin koordinasyonu, şu alanlarda öne çıkabilir:

Kütüphane dermesinin geliştirilmesine katkı sağlanması,

Verilen bilgi hizmetlerinin geliştirilmesi,
Kütüphane ve müze koleksiyon bilgi sistemlerinin uyumluluğu,
Eğitim ve sergileme bölümlerinin faaliyetlerinin planlanması,
Müzenin tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin planlanması.

Kütüphane dermesinin geliştirilmesi, politikanın hazırlanması ve uygulanması açısından müze ile koordineli bir şekilde yürütülmesi gereken bir süreçtir. Bu süreçte müze personeli, kütüphane koleksiyonunu zenginleştirmek için yayın isteğinde bulunabilir. Müze koleksiyonundaki eserler veya sergiler ile ilgili yayınların kütüphaneye kazandırılması, müzedeki eğitim faaliyetlerinin yayınlar ile desteklenmesi koordinasyon gerektiren diğer alanlardır.

Kütüphane, müzenin bir parçası olduğundan, müze tanıtım faaliyetlerinin planlanması ve gerçekleştirilmesi de müze ile kütüphanenin koordinasyonunu gerektiren bir alandır. Kütüphane dermelerinin tanıtım yetersizliği nedeniyle halkın geneline ulaşmadığı düşünüldüğünden bu sorunu ortadan kaldırmak için müzeler hakkında bilgilendirmeler yapılarak ziyaretçiler bilgilendirilecek ve ziyaretçilerin hem müze hem de kütüphane hizmetlerinden etkin biçimde yararlanması sağlanacaktır.

Edebiyat Müze Kütüphaneleri

Edebiyat müze kütüphaneleri, edebiyat, müze ve kütüphane kavramlarını bir araya getiren önemli bir eğitimsel ve kültürel araçtır. Bu üç kavramın ortak amaçları ise kültürel mirası korumak ve gelecek kuşaklara aktarmaktır. Edebiyat müze kütüphaneleri, belli bir yazara ait belli bir koleksiyonu topluma sunan yapılardır. Edebiyat müze kütüphaneleri sahip olduğu koleksiyon türüne göre adlandırılan bir konu alanına yönelik olarak tematik bir alanı kapsayan özel ve araştırma kütüphane özelliği olan bir kütüphane türüdür. Koleksiyonlarını bağlı oldukları müzenin

amaç ve hizmetlerine ve kullanıcıların bilgi gereksinimleri ve ihtiyaçlarına yönelik olarak geliştirirler (Atılğan, 2010).

Türkiye’de Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından 2010 yılında oluşturulan ve günümüzde sonuçları daha iyi anlaşılan Edebiyat Müze Kütüphanesi Projesi, okuma kültürünün gelişimi ve toplumun edebi yazına ilgisini arttıran önemli bir unsur olarak değerlendirilmelidir. Dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay birkaç farklı şehirde açtıkları edebiyat müze kütüphanelerinin yapılarını “içerisinde çeşitli etkinliklerin yapılacağı farklı mekânları olan, kültür ve sanat meraklılarını yeni bir kültür ortamına kavuşturan, yeni bir kütüphane konseptini hayata geçirmek” olarak açıklamıştır. Atınç ve Karadeniz (2011, s.524), edebiyat müze kütüphanesinin temel amacının bir bölgenin yazarlar, çevirmenler, yayıncılar, edebiyat dergicileri, eleştirmenler, telif ajanslarına bağlı faaliyet gösterenler ile edebiyatseverler arasındaki iletişimi ve etkileşimi geliştirmek ve arttırmak olarak açıklarlar. Bu kütüphanelerin özelde yazarlara, eleştirmenlere, yayıncılara, çevirmenlere, edebiyatla ilgili sivil toplum kuruluşlarına genelde ise tüm topluma hizmet vermesi ve geleneksel kütüphaneler ile müze kütüphaneciliğinden farklı bir içerik ve anlama sahip, topluma kültürel hizmet sunan müze-kütüphanesi oluşumu esas alınmıştır (Atınç ve Karadeniz, 2011, s.521). Konusal bir alana yönelik olarak kurulmuş müze-kütüphaneler, kullanıcı açısından ele alındığında, edebiyat öğretimini yaşama yaklaştırarak kullanıcı ve yazar arasında bağ kurmayı, kalıcı öğrenmeyi ve edebiyata karşı ilgiyi arttırmayı amaçlayan kaynak mekânlar olarak değerlendirilmelidir.

Edebiyat müze kütüphaneleri, öncelikle edebiyata ilişkin uzmanlık ve başvuru kütüphaneleridir. Bu kütüphanelerin “müze” boyutunu, tıpkıbasımlar, yazarlara ait kalem, daktilo vb. objeler ile Türk edebiyatına ilişkin geçici ya da uzun süreli sergiler; kütüphane boyutunu ise Türk edebiyatı üst başlığı altında toplanan roman, öykü, şiir, deneme, eleştiri, günlük, gezi notları, biyografya, otobiyografya gibi edebi türdeki bilgi kaynakları oluşturmaktadır (Atınç ve Karadeniz, 2011, s.524).

Edebiyat müze kütüphanesi, kütüphane hizmeti yanında araştırmacı, okuyucu ve kullanıcının edebiyat, sanat, kültür, tarih, felsefe, müzik, resim gibi konularda söyleşi, bilimsel toplantı ve sanatsal etkinlikler planlar ve bunun için gerekli koşulları sağlar. Edebiyat müze-kütüphaneleri edebiyatçıların, yazarların, şairlerin, eleştirmenlerin, yayıncıların, çevirmenlerin ve edebiyatla ilgili tüm kuruluşlarının her türlü etkinliği için hizmet sunan bilgi yapılarıdır. Edebiyat müze kütüphanelerinin eğitimi de destekleyen koleksiyonları, araştırma olanağı sağlamaları açısından kullanıcılar ve araştırmacılar açısından ayrıca önem taşır. Edebiyat müze kütüphaneleri bunu yanında kültürün dışa aktarımı açısından, kültür turizminin geliştirilmesi ile önemli bir tanıtım misyonunu da üstlenmektedir (Athem, 2020).

Türkiye'deki edebiyat müzelerini, yazar evlerini, edebiyat-müze kütüphanelerini bulunduğu şehir ve yazar adlarına göre Tablo 1.'deki gibi listeleyebiliriz:

Tablo 1. Türkiye'de Edebiyat Müzeleri, Yazar Evleri ve Edebiyat-Müze Kütüphaneleri

Müzenin adı	Yazar adı	Bulunduğu il ve kurum	Web sitesinin adresi
Adam Mickiewicz Müzesi	Adam Mickiewicz	İstanbul-TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı (KvTB)	https://muze.gov.tr/muze-detay?Section-Id=IDM01&DistId=M-RK
Adana Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi	Çukurova Bölgesi'nde doğmuş veya yaşamış yazarlar	Adana-TC. KvTB	http://ahem.kutuphane.gov.tr/TR-245908/adana-karacaoğlan-edebiyat-muze-kutuphanesi.html
Ahmed Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi	Ahmed Arif	Diyarbakır-TC. KvTB	http://ahem.kutuphane.gov.tr/TR-245906/diyarbakir-ahmet-arif-edebiyat-muze-kutuphanesi.html

Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi	Ahmed Hamdi Tampınar	İstanbul-TC. KvTB	http://ahtem.kutuphane.gov.tr/
Âşık Veysel Müzesi	Âşık Veysel	Sivas-TC. KvTB	https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=SAV01&DistId=M-RK
Aşıyan Müzesi	Tevfik Fikret, Abdülhak Hamid, Şair Nigar Hanım	İstanbul-İstanbul Büyükşehir Belediyesi	http://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr/ataturkkitapligi/index.php?dil=tr&p=3&ID=1
Cahit Sıtkı Tarancı Kültür Müzesi	Cahit Sıtkı Tarancı	Diyarbakır-TC. KvTB	https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=DCS01&DistId=M-RK
Cemil Meriç Kültür Evi	Cemil Meriç	Hatay-Reyhanlı Kaymakamlığı	http://www.reyhanli.gov.tr/cemil-meric-kultur-evi
Divan Edebiyatı Müzesi	Şeyh Galib	İstanbul -TC. KvTB	https://muze.gov.tr/muze-detay?sectionId=GLT01&distId=M-RK
Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi	Erzurumlu Emrah ve Erzurumlu yazarlar	Erzurum-TC. KvTB	https://kygm.ktb.gov.tr/TR-46229/erzurumlu-emrah-edebiyat-muze-kutuphanesi-ve-cagdas-hiz-.html
Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi	Evliya Çelebi	Kütahya-TC. KvTB	https://www.kutahya.bel.tr/muzelerimiz.asp
Hacı Bektaş-1 Veli Müzesi	Hacı Bektaş-1 Veli	Nevşehir TC. KvTB	https://www.hacibektas.com/index.php?id=hacibektas_veli_muze

Hüseyin Rahmi Gürpınar Müzesi	Hüseyin Rahmi Gürpınar	İstanbul-TC. KvTB	
Kemal Tahir Müzesi	Kemal Tahir	İstanbul	
Masumiyet Müzesi	Roman Kahramanları	İstanbul	https://tr.masumiyet-muzesi.org/
Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi	Mehmet Akif Ersoy	Ankara-TC. KvTB	https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ankara/gezilecekyer/ankara-mehmet-akf-ersoy-edebiyat-muze-kutuphanes
Mehmet Akif Ersoy Hatıra Evi	Mehmet Akif Ersoy	İstanbul-TC. KvTB	
Mevlana Müzesi	Mevlana	Konya-TC. KvTB	https://muze.gov.tr/muze-detay?DistId=MEV&SectionId=MEV01
Trabzon Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi	Muhibbi	Trabzon-TC. KvTB	
Namık Kemal Evi Müzesi	Namık Kemal	Tekirdağ-Süleyman Paşa Belediyesi	https://www.suleymanpasa.bel.tr/bilgi/Nam%C4%B1k-Kemal-Evi-M%C3%B-Czesi--16
Necati Cumalı Anı ve Kültür Evi	Necati Cumalı	İzmir-Urla Belediyesi	
Orhan Kemal Müzesi	Orhan Kemal	İstanbul	http://www.orhanke-mal.org/
Rıfat Ilgaz Müzesi	Rıfat Ilgaz	Kastamonu-Cide Belediyesi	

Sait Faik Abasıyanık Müzesi	Sait Faik Abasıyanık	İstanbul-Darüşşafaka Cemiyeti	http://saitfaikmuzesi.org/
Tarık Dursun Yazar Evi	Tarık Dursun	İzmir-Konak Belediyesi	https://www.konak.bel.tr/sayfa/tarik-dursun-k-yazarevi
Yahya Kemal Beyatlı Müzesi	Yahya Kemal Beyatlı	İstanbul	http://www.istanbulfeh-cemiyeti.org.tr/yahya-kemal-enstitu-su-ve-muzesi-_d46.html
Yunus Emre Müzesi	Yunus Emre	Eskişehir	https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-156957/yunus-emre-kulliyesi-ve-turbesi.html
Ziya Gökalp Müzesi	Ziya Gökalp	Diyarbakır TC. KvTB	https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=DZG01&DistId=M-RK

Adam Mickiewicz Müzesi

Avrupa'da Leh Edebiyatı'nın önemli temsilcilerinden olan Polonyalı Adam Mickiewicz, vatansever bir yazar, şair, dramacı ve Polonya Milli Destanı'nın yazarıdır. 1853 yılında askeri görev için İstanbul'a gelmiş ve ülkesine dönmeden 1855 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Pera'da bulunan, yaşamış olduğu binanın müze olması Polonya Hükümeti'nin desteği ile vefatının 100. Yıldönümünde gerçekleştirilmiştir. Bina onarılmış ve 1984 yılında müze-ev olarak ziyaretçilerin hizmetine açılmıştır (Wikipedia, 2020).

Şekil.2: Adam Bernard Mickiewicz (Vikipedi, 2020)

Adam Mickiewicz Müzesi'nde yazarın hayatı ve eserleri ile ilgili bilgiler, belgeler, İstanbul'da geçirdiği yıllara ait fotoğraflar ve Polonya özgürlük mücadelesine ait eser, belge ve fotoğraflar ile kendisi adına yaptırılmış büst ve tablolar bulunmaktadır. Müze binasının bodrum katında ise mezarı Krakow'da bulunan Mickiewicz'e ait sembolik bir mezar bulunmaktadır (Adam Mickiewicz Müzesi, 2020). Müze, okuma kültürü açısından incelendiğinde, bu milli şairin yazmış olduğu şiirler, edebi metinler, vatansever kişiliği ve yaşadığı zorlukları anlatan mektupların, hem yerli hem de yabancı müze ziyaretçilerinin ilgisini çeken ve onları okumaya teşvik eden unsurlar olduğu söylenebilir.

Adana Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi

Adana'da İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü'ne bağlı olarak kurulan Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi, okuma kültürünün geliştirilmesinin yanı sıra bilgi toplumuna ulaşmada, kültürü ve sanatı hayatın merkezine taşımada, kültürel mirasımızın gelecek nesillere aktarılması ve benimsetilmesi konusun-

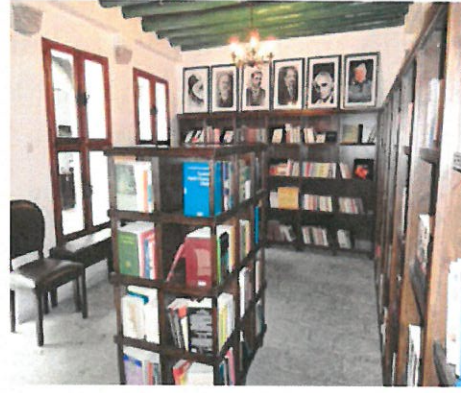
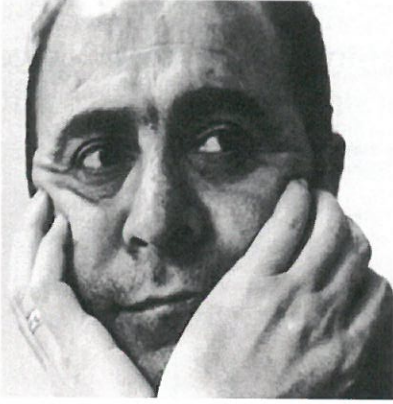
da önemli birçok görevi yerine getirme amacı ile kurulmuş müze-kütüphanedir (Ahtem, 2020). Çukurova Bölgesi ve Adana'da doğmuş, yaşamış ve ölmüş şairlerin, yazarların belgelikleri, fotoğrafları, yazma eserlerin tıpkıbasımları, Yaşar Kemal ve Muzafer İzgü'ye ait daktilo, gözlük, saat gibi yazarların eşyalarının bulunduğu müze objeleri ile Yılmaz Güney, Orhan Kemal gibi birçok sanatçıya ve yazara ait kitaplar müze-kütüphanede yer almaktadır. Müze-kütüphaneye ismini veren Halk Şairi Karacaoğlan hakkında yayınlanmış kitaplar, Karacaoğlan şiirlerinin yer aldığı tablolar Edebiyat Müze Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Müze-kütüphanenin sahip olduğu müze nesnelерinin yanı sıra kütüphane koleksiyonu 5000'e yakın kitap, 96 adet süreli yayın içermektedir. Müze-kütüphanenin düzenli olarak gerçekleştirdiği birçok etkinliğe ev sahipliği yaparak hem müze ziyaretçisinin hem de kütüphane kullanıcısının ilgisini çekmektedir (Ahtem, 2020).

Şekil.3: Adana'daki Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi'nde Okuma Etkinliği

Ahmed Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi

2011 yılında Diyarbakır'da tarihi bir konak, müze-kütüphane olarak yeniden restore edilerek Ahmed Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi olarak hizmete açılmıştır. Şeyhmus Diken müze-kütüphaneyi, "Suriçi Ulucamii'nin hemen arka sokağının girişinde Cami Kebir mahallesinde gerek mekân, gerekse konsept olarak düzenlenen müze kütüphanesi; şehrin diğer bütün evlerinin avlularındaki dut ağaçlarının aksine avluyu sarıp sarmalayan ceviz ağacı ve odalarının düzenlenme tarzıyla çok sıcak bir mekân" olarak tanımlamaktadır (Diken, 2017).

Şekil.4: Ahmed Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi

Ahmed Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi'nde Şair Ahmed Arif'in kişisel eşyaları, el yazısıyla yazdığı şiirleri, duvarlarda çerçeveletilmiş şiirleri, ailesinin fotoğrafları, Güneydoğu'da yetişmiş birçok yazar ve şairin fotoğrafları ve eşyaları sergilenmektedir. Bölgedeki 11 ilden edebiyat eserlerinin toplandığı kütüphanede Diyarbakır tarihine ilişkin eserler de bulunmaktadır. Yıl boyunca çeşitli edebi etkinliklerin, toplantıların ve söyleşilerin yapıldığı müze-kütüphane ayrıca etkinlikleri için şehirdeki üniversitelerle işbirliği yaparak okuma etkinlikleri de düzenlemekte ve toplumun okuma kültürünün artmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedir (Ahtem, 2020).

Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi

2011 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın projelendirdiği Edebiyat Müze-Kütüphanesi yapılarından olan ve Türk edebiyatının önemli isimlerinden olan romancı, öykücü, şair, yazar Ahmet Hamdi Tanpınar'ın müze-kütüphanesi İstanbul'da ziyaretçi ve kullanıcılarına hizmet vermektedir. Müze-kütüphanenin koleksiyonunu 1000'i aşkın yazara ait 9021 adet kitap, edebiyat, kültür ve sanat alanlarında süreli yayın oluşturmaktadır. Müze-kütüphanede 33 farklı yazarın 100'ü aşkın kişisel eşyası ve belgesinin yanı sıra, 700'ü aşkın ödüllü kitap da bulunmaktadır. Yazarların eserleri ve kendileri hakkında yazılmış çalışmalardan oluşturulmuş özel koleksiyonlar ile müze kütüphaneciliği felsefesine uygun kitaplar, yazma eserlerin tıpkı basımları, yazarların şahsi kalemleri, daktiloları, vb. araç ve gereçler olmak üzere yazarlara ait kişisel eşyalar müze-kütüphane ziyaretçileri için sergilenmektedir (Ahtem, 2020).

Şekil.5: Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi

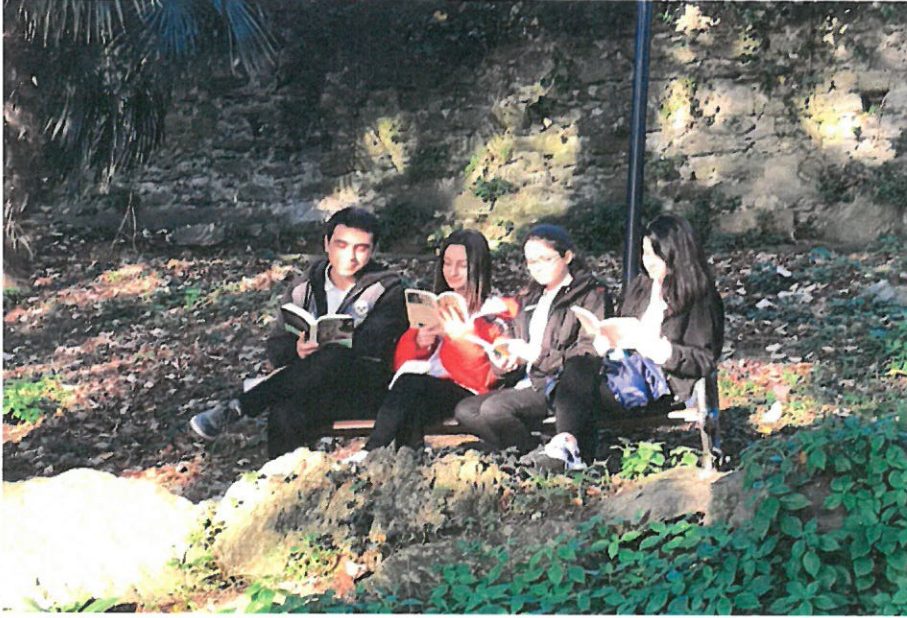
Âşık Veysel Müzesi

Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak 1982 yılında Sivas'ın Sivrialan Köyü'nde bulunan Halk Ozanı Âşık Veysel Şatıroğlu'nun evi müze olarak düzenlenerek ziyarete açılmıştır. Bir edebiyat müzesi olmamakla birlikte ozanın evi olan müzede Âşık Veysel'in kişisel eşyaları, fotoğrafları, şiirleri ve onunla ilgili yayınlanan eserler sergilenmektedir. Müzede Âşık Veysel'in anı-

sını yaşatmak için her yıl 9-11 Temmuz tarihleri arasında “Âşık Veysel Âşıklar Bayramı” adı altında festivaller ve çeşitli anma etkinlikleri düzenlenmektedir.

Aşiyân Müzesi

Aşiyân Müzesi, II.Abdülhamit dönemi edebiyatının önemli şair ve yazarlarından Tefik Fikret’in 1906-1915 arasında yaşadığı evi, 1945 yılında müze-eve dönüştürülerek *Edebiyat-ı Cedide Müzesi* adı ile edebiyat severlerin ziyaretine açılmıştır. Aşiyân Müzesi’nin Türkiye’nin ilk edebiyat müzesi olma özelliği vardır. 1961 yılında Aşiyân Müzesi adını almıştır. Şairin müze-evinde babasının eşyaları, oğlunun ve edebiyatçı dostlarının fotoğrafları, tablolar, natürmortlar çalışma odası, kütüphanesi, arşivi, yazı masası hat ve levhalar, yazarın ölümünden sonra alınan yüz maskesi, evin yemek takımları, müzeye sonradan bağışlanan Şair Nigar’a ait eşyalar, kütüphanesi ve arşivi bulunmaktadır (Wikipedia, 2020).

Şekil.6: Aşiyân Müzesi Bahçesi’nde Bir Lisenin Okuma Etkinliğinden

Cahit Sıtkı Tarancı Kültür Müzesi

Ünlü şair Cahit Sıtkı Tarancı'nın 2 Ekim 1910 yılında Diyarbakır'da Cami-i Kebir Mahallesi'nde doğduğu ve çocukluk yıllarını geçirdiği evi, Diyarbakır'ın geleneksel konut mimarisinin tüm özelliklerini taşıyan, merkezi bir avlu etrafında sıralanmış dört kanattan oluşan ev zemin artı bir katlı olarak tamamen bazalt taş kullanılarak yeniden inşa edilerek müze-eve dönüştürülmüştür. Müze binası bölgenin iklim şartlarına uygun olarak iki kattan oluşan yazlık, kışlık, ilkbahar ve sonbaharlık bölümlerinden oluşmak üzere toplam 14 oda mevcuttur. Müze-evde eyvan şeklinde düzenlenmiş mutfak ile hamam, kiler ve tuvalet bulunmaktadır. 1973 yılında Kültür Bakanlığı'nca Tarancı ailesinden alınarak kamulaştırılan ev, 1974 yılında restore edilerek Cahit Sıtkı Tarancı Kültür Müzesi olarak ziyarete açılmıştır.

Şekil.7: Cahit Sıtkı Tarancı Kültür Müzesi Avlusu
(Kaynak: <http://cahitsitkitaranci.uzerine.com/index.jsp?objid=998>)

Şairin “35 Yaş” gibi pek çok şiirini ve yazılarını bu evde kaleme almış olduğu müze-evde kişisel eşyaları, el yazması eserleri ve mektupları müze ziyaretçileri için sergilenmektedir.

Cemil Meriç Müzesi

Yazar, çevirmen ve düşünür olan Cemil Meriç, 12 Aralık 1916 yılında Hatay’ın Reyhanlı İlçesi’nde doğmuştur. Özellikle dil, tarih, edebiyat, felsefe ve sosyoloji olmak üzere sosyal bilimlerin birçok alanında araştırma yapmış ve yazılar kaleme almış bir düşünce adamıdır. Telif ettiği 12 eseri ve tercümeleriyle Türk edebiyatında önemli bir yeri olduğu kabul edilir. Cemil Meriç’in Reyhanlı’da doğduğu ev restore edilerek müzeye dönüştürülmüştür. Müze-ev’in ilk katı, Cemil Meriç ve ailesinin kronolojik hayat hikâyesinin ve eserlerinin yer aldığı bir alan olarak tasarlanmıştır

(<https://www.reyhanli.bel.tr/cemil-meric-muzesi>, 2020). Müze-ev’de Cemil Meriç’e ait fotoğraflar, ışık, ses ve görsel efektler eşliğinde yazarın kendisi ve ailesine ait kronolojik hayat hikâyesi, eserleri ve sözlerini içeren bir sunum gelen müze ziyaretçilerine sunulmaktadır. Müze-evde ayrıca müze ziyaretçileri için bir kütüphane de bulunmaktadır.

Şekil.8: Cemil Meriç Müzesi ve Kütüphanesi

Bu çalışma yapıldığı sırada Antalya Kepez Belediyesi tarafından Cemil Meriç Müze Kitaplığı ile ilgili çok değerli bir müze-kütüphane çalışmasının protokollerinin yapıldığı saptanmıştır. Bu müze-kütüphanenin tarihsel ve güncel edebi eserleri ve kitapları içeren bir müze kütüphane kimliği ile hizmet vermesi planlanmıştır. Fakat ilgili müze-kütüphane ya da müze-kitaplık henüz açılmadığından bu çalışmaya dâhil edilememiştir (Kepez Belediyesi, 2020).

Divan Edebiyatı Müzesi (Galata Mevlevihanesi)

1975 yılında müze olarak hizmete giren Divan Edebiyatı Müzesi'nde sergilenen müze objeleri arasında birçoğu Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'ye ait tasavvufî eserler, divanların tezhipli yazma nüshaları, çeşitli hat levhaları, Beyoğlu'nda bulunması sebebiyle burayı sık sık ziyaret eden İstanbul'a gelmiş yabancı ressamların yaptıkları gravürler, Mevlevî kıyafetleri, Mevleviyeye ve diğer tarikatlara ait taşlar, müttekâlar, işlemeli seccadeler, mukabeleler sırasında mutrîbânın kullandığı mûsiki aletleri (ney, kudüm, halîle, rebap, ud, tanbur, kanun, kemençe vb.) bulunmaktadır. Ayrıca içlerinde birçok ünlü kişinin yer aldığı Galata Mevlevîhânesi mensuplarının gömülü olduğu yer de Mevlevî mezar taşları müzesi olma niteliğindedir. İstanbul tekkeleri tarihi açısından önemli bir kaynak olan Cemâleddin Server Revnakoğlu'nun arşivi de müzenin koleksiyonu içinde yer almaktadır (TDV İslam Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/divan-edebiyati-muzesi>, 2020).

Şekil.9: Divan Edebiyatı Müzesi Giriş Kapısı

Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kùtùphanesi

Kùtùphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak 2012 yılında açılan Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kùtùphanesi'nde, 1000'e yakın yazarın edebî eserleri, edebiyat kuramına ilişkin yaklaşık 5000 kitap ve kitap dışı materyal ile 87 adet edebiyat ve sanat ile ilgili basılı süreli yayın bulunmaktadır. Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kùtùphanesi'nde, Erzurumlu Emrah'ın yanı sıra, İbrahim Hakkı Hazretleri ile Nef'î divanlarının ve Erzurum'da üretilmiş bazı yazma eserlerinin tıpkıbasımları ile Erzurum ve çevre illerde yaşayan yazarların eserlerinden oluşan özel koleksiyonlar bulunmaktadır (Hakkıoğlu, 2013).

Şekil.10: Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi

Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'nce yürütülmekte olan "Edebiyat Müze Kütüphaneleri Projesi" kapsamında altıncı müze-kütüphane olarak yapılmıştır. Kütahya'da eski Yüksek Kahve Binası restore edilerek müze-kütüphane yapısına dönüştürülmüş ve Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi adı ile 2013 yılında hizmete açılmıştır. Müze-kütüphanede Türk ve Dünya edebiyatından Kütahyalı yazarlara ve şairlere ait yaklaşık 5000 kitap ile edebiyat ve sanat konulu 83 adet süreli yayın yer almaktadır. Ayrıca Kütahyalı yazar ve şairlere ait yazma eserlerin tıpkıbasımları ile diğer dillerde yayımlanmış tüm eserler yine bu kütüphanede kütüphane kullanıcılarının ve okuyucularının hizmetine sunulmaktadır. Müze-kütüphanede kültür, sanat ve edebiyat, tarih, felsefe alanlarında çeşitli bilimsel etkinlikler yapılmakta, şiir ve müzik dinletileri, kültürel sohbetler, Dumlupınar Üniversitesi ile işbirliği çerçevesinde gerçekleştirilen toplantılar ve Kütüphane Haftası kapsamında yapılan çeşitli etkinlik faaliyetleri düzenlenmektedir.

Şekil.11: Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi

Hüseyin Rahmi Gürpınar Müze Evi

Yazar Hüseyin Rahmi'nin İstanbul Heybeliada'da bulunan evi müze haline getirilmiş yazar evi özelliği olan müze yapılarından biridir. Müzede ziyaretçiler için yazarın kendi yaptığı eşyaları, kitap koleksiyonu, masası, yazı malzemeleri, fotoğraflar, ev eşyaları ve tablolar sergilenmektedir.

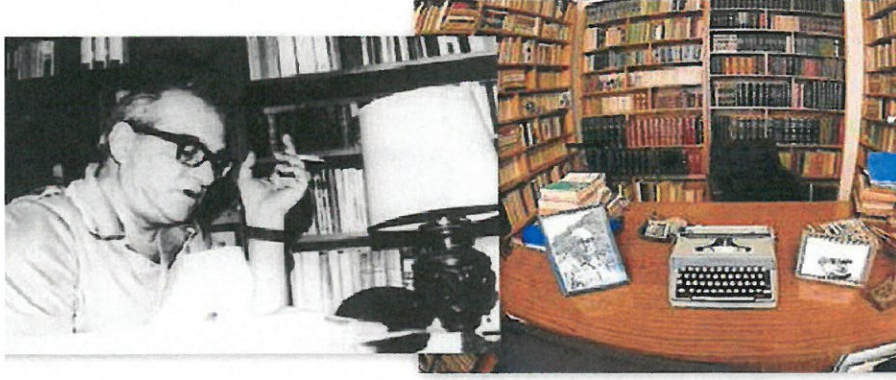

*Şekil.12: Hüseyin Rahmi Gürpınar Müze Evi
(Kaynak: NNY Mimarlık, 2020)*

Kemal Tahir Evi ve Kütüphanesi

2010 yılında müzeye dönüştürülen Kemal Tahir Evi ve Kütüphanesi, İstanbul'un Anadolu Yakası'nda yer alan ilçesi Kadıköy'e bağlı Şaşkınbakkal'da bulunmaktadır. Yazarın hayatının son yıllarını geçirdiği bu müze-evde Kemal Tahir'in kitaplığını, çalışma masasını, daktilosunu, yatağını, gözlüğünü, piposunu, saatini, Nazım Hikmet'e ait daktiloyu, fotoğrafları, ödülleri, mektupları, diğer kişisel eşyaları ve eşinin kullandığı dikiş makinesi sergi-

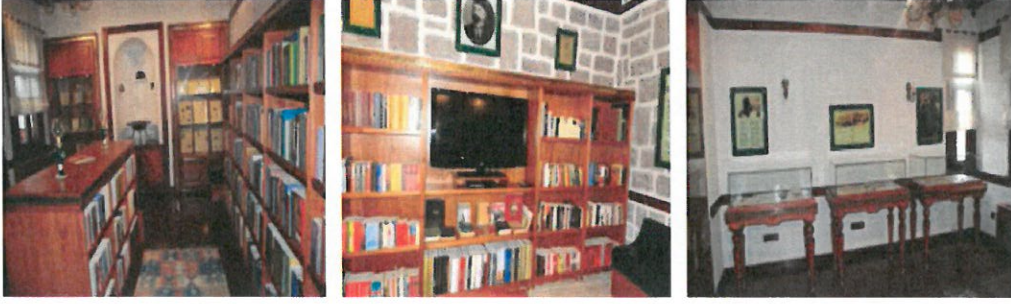
lenmektedir. Yazarın şahsi kütüphanesinde ise yaklaşık 9000 kitap ve çeşitli matbu ve yazma nadir eserler bulunmaktadır.

*Şekil.13: Kemal Tahir Müze Evi ve Kütüphanesi,
(Kaynak: Kemal Tahir Evi, (2020). <https://www.neredekal.com/kemal-tahir-evi-kutuphanesi-gezilecek-yer-detay/>)*

Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından kurulan Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi, "Avrupa Birliği Destinasyon Ödülü" kazanmış olan Ankara'nın Hamamönü semtinde, eski Ankara evlerinin mimarisini ve kültürel dokusunu yansıtan iki katlı bir binada hizmet vermektedir. Müze-kütüphanede vatan şairine ait fotoğraflar, şahsi eşyalar, dinlenme ve toplantı odaları yer almaktadır. Kütüphane koleksiyonu, 7000 kitap ve 100'e yakın süreli yayından oluşmakta olup açık raf sistemine göre yerleştirilmiştir. Mehmet Akif Ersoy ile ilgili eserler ve çevirmenleri tarafından imzalanmış kitaplar raflarda yer almaktadır. Kütüphanede şair ile ilgili edebi ve kültürel söyleşiler, imza günleri, okuma günleri, şiir dinletileri ve bilimsel etkinlikler düzenli olarak yapılmaktadır. Müze-kütüphanede Ankara Kent Kitaplığı ile beraber çevre illere ait yazarların, şairlerin de eserleri ile edebiyat yazarlarına dair biyografiler, yazma eserlerin tıpkıbasımları, M. Kemal Atatürk, M. Akif Ersoy, Çanakkale Zaferi, Kurtuluş Savaşı gibi konulardaki kitaplar ile Ankara ve ilçelerini tanıtan kitaplar yer almaktadır.

Şekil.14: Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi

Mehmet Akif Ersoy Hatıra Evi

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak hizmet veren Mehmet Akif Ersoy Hatıra Evi, Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy tarafından 12 Mart 2021 tarihinde İstiklal Marşı'nın kabulünün 100'üncü yıldönümünde bir yazar müze evi olarak açılmıştır. Mehmet Akif Ersoy'un son altı ayını geçirdiği İstanbul Beyoğlu'nda, İstiklal Caddesi Mısır Apartmanı'ndaki 13 numaralı daire, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından bir yazar evi, bir anı evi olarak müze eve dönüştürülmüştür. Bu hatıra evi, hem şairin yaşantısını yansıtacak bir bakış açısı ile hem de Milli Mücadele yıllarını yansıtacak bir bakış ile şairin eserleri, kendisine ait kişisel eşyaları, onun adına basılmış pul, zarf, para ve madalyonlar sergilenmektedir. Şairin eserlerinin sergilendiği kitaplığı, belgesel odası ve şiir odası, dijital ve görsel sergi içeriği düzeninde müze ziyaretçilerinin beğenisine sunulmuştur.

Şekil.15: Mehmet Akif Ersoy Hatıra Evi

(Kaynak: Mehmet Akif Ersoy Hatıra Evi açıldı, https://www.ntv.com.tr/galeri/yasam/mehmet-akif-ersoy-hatira-evi-acildi,W-H0zp4Os0mz3aov-moXtgw/EgF61btNsE6gbCz5Xr_6gA)

Mevlana Müzesi

Konya'da bulunan ve 1926 yılından beri Türbe-müze yapısında ziyarete açık olan Mevlana Müzesi Türkiye'de en çok ziyaret edilen müzelerden biridir. Mevlâna ve Mevlevîliğe ait eserler ile el yazması kitaplar, levhalar, kandiller ve mûsikî âletleri sergilenmektedir. Müzede bulunan ihtisas kütüphanesi 1854 yılında Postnişin Mehmed Saîd Hemdem Çelebi tarafından kurulmuştur. Kütüphanede Selçuklu, Karamanoğulları ve Osmanlı dönemine ait 2 bin 756 cilt içinde 4 binin üzerinde el yazması eser bulunmaktadır. Kitapların tamamı elektronik ortama aktararak araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. Müzede bulunan diğer kıymetli eserler Dîvân-ı Kebîr (Büyük Divan), Mesnevi, Fîhi mâ fîh, Yedi Meclis, Mektuplar, Şeb-i Arûs gibi koleksiyonlardan oluşmaktadır (Wikipedia,2020).

Necati Cumalı Anı ve Kùltür Evi

Necati Cumalı'nın doğduğu ve yaşadığı ev Urla Belediyesi tarafından 2004 yılında müzeye çevrilmiştir. Müze-evde, kütüphanenin yanı sıra, Necati Cumalı'nın kişisel eşyaları, eserleri, fotoğrafları, eserlerinden çekilmiş olan film afişleri, yazıları ve satranç takımı gibi özel eşyaları da sergilenmektedir (Bozkurt, 2018).

Masumiyet Müzesi

2006 Nobel Edebiyat Ödülü sahibi yazar Orhan Pamuk'un Nişantaşlı zengin bir adamın, fakir bir akrabasına duyduğu tutkulu aşkı anlattığı 'Masumiyet Müzesi' isimli kitabını daha da ölümsüzleştirmek için kendi kurduğu bir vakıf üzerinden açtığı "Masumiyet Müzesi", edebiyatseverlerin romanı daha iyi deneyimlemek için ziyaret ettiği ve müze ziyaretçisi çeken müzelerden biridir. Yazar Orhan Pamuk ile yapılan bir söyleşide kendisine neden bir müze kurduğu sorulduğunda, yazar, soruyu, "İçimden bu geldi. Buna inandım. Ben ressam olmak istemişim. Müzelere inanıyorum. Müze severim. Çok giderim. Biz niye yapamayalım? Zihinsel yaratıcılıkla, edebi yaratıcılıkla, sanatsal buluşlarla ilginç bir şey yapabiliriz diye de düşündüm" olarak yanıtlamıştır (Wikipedia, 2020). Yazar zihinsel yaratıcılığını edebi bir eser ile anlatırken diğer yandan müze yapısı ile okuyucusunun görsel anlamda da eseri betimlemesini, hissetmesini ve yaşamasını sağlamıştır. Bu unsur müzeye gelen ziyaretçinin yapmış olduğu okumanın üzerine sanatsal ve kültürel olarak da merakını gideren ve onu müze ziyareti yapmaya zorlayan ve sonrasında belki de araştırmaya itecek olan önemli bir unsurdur.

Namık Kemal Evi Müzesi

Vatan şairimiz Namık Kemal'le ilgili olan Tekirdağ Namık Kemal Evi, 1994 yılında halkın ziyaretine açılmıştır. Müze-ev, Mustafa Kemal Atatürk ve Namık Kemal'in portreleri, teşhir dolabı, Namık Kemal'in mezarının ve II. French Rakoczi'nin yağlı boya tablolarıyla süslenmiştir. Ayrıca evin oldukça geniş tutulan bahçesinde seyirlik alan ve açık hava sahnesi yer almaktadır. Ahşap yapılı ve 6 odalı evin sofasındaki panolarda da Namık Kemal'in ailesine ait fotoğraflar, belgeler, basında çıkan haberler ve eski Tekirdağ resimlerine de yer verilmiştir. Hatıra evi; Tekirdağ mutfağı, başodası ve yatak odasını tanıtan etnografik eşyalarla süslenmiş olup ayrıca Namık Kemal ve onun hakkında yazılmış eserler evde teşhir edilmektedir (Süleymanpaşa Belediyesi, 2020).

*Şekil.16: Namık Kemal Evi Müzesi
(Kaynak: Süleymanpaşa Belediyesi, 2020)*

Orhan Kemal Müzesi

İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde bulunan müzede, ünlü fotoğrafçı Ara Güler'in çektiği fotoğraflar ile Orhan Kemal'in kişisel eşyaları, kıyafetleri, mektupları, kitaplarının orijinal ilk baskıları, yabancı dildeki kitapları, daktilosu, notları, radyosu, plakları, büstü, yatağı ve mutfak eşyaları sergilenmektedir.

Şekil.17: Orhan Kemal Müzesi ve Kitaplığı

Rıfat Ilgaz Müzesi

Türk edebiyatının önemli şair ve yazarlarından Kastamonu Cide doğumlu Rıfat Ilgaz'ın ölümünden sonra restore edilerek Cide Belediyesi tarafından müzeye dönüştürülen evinde bölge-

ye ait yöresel kültürel nesnelere yanı sıra yazarın kişisel eşyaları, çalışma masası, kitaplığı, kalemleri, karyolası ve hayatının bir bölümünü kapsayan fotoğrafları, daktilosu, ödülleri, kıyafetleri, radyo ve televizyonu, gazete kupürleri, bu müze evinde müzeye gelecek olan ziyaretçiler için sergilenmektedir. Yazarın *Ocak Katırı Alagöz: Şiirler (1987)* isimli kitabındaki "Okutma Üzerine" isimli şiirindeki mısralarında okuma kültürüne ne kadar önem verdiği görülmektedir:

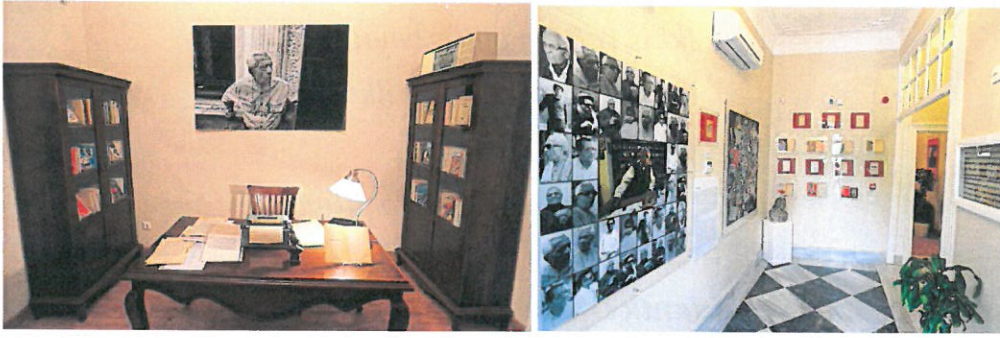
*İki iş tuttum ömür boyu köklü.
Çocukları okutmaktı ilk işim,
İkincisi,
Yazdığımı çocuklara okutmak...*

Sait Faik Abasıyanık Müzesi

Türk edebiyatının önemli hikayecilerinden olan Sait Faik Abasıyanık'ın Burgazada'da yaşamış olduğu ev 1959 yılında müzeye dönüştürülerek müze ziyaretçilerine açılmıştır. Bu müze-ev Türkiye'nin en fazla ziyaret edilen müze-evlerinden birisidir. (Wikipedia, 2020). Giriş dahil olmak üzere 3 katta gezilen müze binasının giriş katında idari birimler, eğitim-gösterim salonu ile okuma salonu yer almaktadır. Müzenin 1. katında evin misafir odası, yemek odası, Sait Faik Abasıyanık'ın yatak odası, kitap odası, Sait Faik Abasıyanık'ın "yaşam öyküleri"nin yer aldığı galeriler bulunmaktadır. Müzenin 2. katında *Sait Faik Abasıyanık'ın Burgaz'ı* ve *Mektup Odası* galerileri yer almaktadır. 2014 yılında müze içinde Sait Faik Araştırma Atölyesi kurulmuştur. Bu araştırma birimin amacı alana yeni yöntemler ile çeşitli bakış açıları geliştirerek Sait Faik'in edebiyatına ve yaşamına değinen yeni bulgulara ulaşmaktır (Sait Faik Araştırma Atölyesi, 2020). Sait Faik Abasıyanık Müzesi gerek çağdaş müze yaklaşımları açısından, gerekse eğitim ve araştırma kültürünü desteklemesi açısından en iyi edebiyat müzesi ve yazar evi müzesi örneklerinden sayılabilir. Müze ayrıca sanal olarak da gezilebilme imkanı sunmaktadır.

Tarık Dursun K. Yazar Evi

Türk edebiyat dünyasının ödüllü yazarları arasında yer alan gazeteci, senarist, yazar, şair Tarık Dursun Kakinç için İzmir’de iki katlı eski bir yapı yazar adına açılan ilk yazar evi olma özelliğini taşımaktadır (Şaşmaz, 2020). Yazar Evi’nde Tarık Dursun Kakinç’in kitapları, fotoğrafları, daktilosu, yazı masası, film afişleri yer almaktadır. Yazar edebiyat ve yayıncılık dünyasında Tarık Dursun adı ile tanınmaktadır (Türk Dili ve Edebiyatı, 2020).

Şekil.18: Tarık Dursun K. Yazar Evi (Kaynak: Posta, 20 Temmuz 2016).

Trabzon Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi

Trabzon Muhibbi Edebiyat Müzesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı’nca 2018 yılında kuruldu. Ortahisar ilçesi Kanuni Parkı’ndaki tarihi bir Trabzon evi bu müzeye dönüştürüldü. Müze ismine de Kanuni Sultan Süleyman’ın mahlaslarından olan ‘Muhibbi’ eklenmiştir. Müzede Karadeniz Bölgesi’nde doğmuş veya yaşamış yazarların eserleri ve eşyaları ile Karadeniz Bölgesi’ne dair üretilmiş edebi eserler bulunmaktadır. Müze-kütüphanede sanatsal, kültürel, edebi ve eğitim amaçlı birçok etkinlik ve faaliyet düzenlenmektedir. M. Halistin Kukul, 2019’da kaleme aldığı bir yazısında Trabzon Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi için “Türk kültürünün bu tür eserlere çok ihtiyacı vardır. Daire ve edebiyatçılarımızın yakın muhitlerinde tanınıp okunması ve onlarla hemhal olunması, milli edebiyat hamlemize hız kazandırıcı bir unsur olarak takdire şayandır” ifadeleri ile müze-kütüphanenin okuma kültürünü yaygınlaştırması açısından önemine değinmiştir.

Şekil.19: Trabzon Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi Etkinlikleri
(Kaynak: Trabzon Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi Sosyal Medya Sayfası, 2019).

Yahya Kemal Enstitüsü ve Müzesi

İstanbul Beyazıt'ta İstanbul Fetih Cemiyeti içerisinde Yahya Kemal Enstitüsü ve Müzesi, Yahya Kemal Beyatlı'nın hayatı, şahsiyeti, fikirleri, sanatı, eser ve etkileri üzerinde çalışmalar ve etkinlikler yapmaktadır (İstanbul Fetih Cemiyeti, 2020). Ayrıca Yahya Kemal Müzesi kısmında Yahya Kemal'in kişisel eşyaları, albümleri, radyosu ve özel eşyaları, el yazısı notları, kitapları, kütüphanesi, madalyaları, heykeli, masası, fotoğrafları, annesinden kalan Kuran-ı Kerim, aşık olduğu ve terk ettiği sevgilisinin saçı ve çiçeği müze ziyaretçileri için sergilenmektedir (Akbulat, 2019). Müze özellikle edebiyatseverlerin çok ziyaret ettiği edebi mekanlardan biridir. Müze içerisinde Beyazıt'ta İstanbul Fetih Cemiyeti'ne ait bir kitabevi de bulunmaktadır.

Şekil.20: Yahya Kemal Müzesi Girişi (Kaynak: Akbulat, 2019)

Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından Maraş Lisesi'nin müzeye dönüştürülerek hizmete açılan Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi'nde diğer edebiyat müzelerinden farklı olarak Türk edebiyatına yön veren ve Maraş Lisesi'nden mezun olan Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt, Rasim Özdenören, Nuri Pakdil, Mehmet Akif İnan ve Alaeddin Özdenören isimli şair ve yazarların bal mumuyla yapılmış heykelleri, görselleri, ses ve video efektleri ile zenginleştirilmiş dijital interaktif panolar, *Yedi güzel adam* için oluşturulmuş yaşamlarını, şiirlerini, edebi çalışmalarını anlatan müze galerileri, kronolojik olarak hazırlanmış sözlü ve yazılı edebiyat süreçleri müze ziyaretçilerine sunulmaktadır (Atlas Dergisi, 2019). Müzede ayrıca ayrı bir mekanda kütüphane de bulunmaktadır. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanı Cevdet Kabakcı, müzeye gelen ziyaretçilerin aynı zamanda da düşüncelerini ve ufuklarını geliştirmeleri için okumanın ön plana çıkarılmasının birçok fikrin çözümünde okuma ve okuma kültürünün önemini vurgulamış ve müze ziyaretçileri açısından önemine değinmiştir (Kahramanmaraş (AA), 2019).

*Şekil.21: Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi
(Kaynak: Kahramanmaraş, 2019)*

Sonuç

Toplumda kültür ve sanatın korunması, tarih bilincinin oluşumu ve okuma kültürünün yaygınlaştırılmasında müze ve kütüphaneler önemli kamusal kurumlardır. Kuruluş amaçlarında topluma bilgi sunmayı amaçlayan müzeler, kültür, sanat ve eğitim misyonuna bağlı kalarak bünyelerinde kafe, restoran, kütüphane, atölye, sergi, toplantı ve konferanslar için çok işlevli salonlar, sinemalar ve açık alanlar ile onlara hoşça vakit geçirten, eğlendirirken öğreten, yaşayan mekânlardır. Edebiyat müze kütüphaneleri, toplumun ilgisini çeken yazınsal içeriği algılamayı öğretme, ilerletme, edebiyat müzeleri hakkında olumlu duygular yaratma, edebiyatı değerlendirme ve okuma alışkanlığının geliştirilmesi ve okuma kültürünün kazandırılması konusunda önemli görevler üstlenip bu misyonu yürüterek topluma katkıda bulunabilirler. Özellikle çocukları ve gençleri edebiyat müze ve kütüphanelerine yönelik gezilere yöneltmek, onlarda merak

duygusunu uyandırarak öğrenme duygusunu geliştirecektir. Çocuklar ve gençler, öğrenmeye yönelik bu merak duygusuyla belki yeni bir kitaba başlayacak ya da yeni bir hobi edinmenin temellerini atacaktır. Bu konuda müzeyi gezmek tek başına yeterli olmayabilir. Çocuklara ve gençlere müze koleksiyonları ve kitapları hakkında bilgiler vermek, bazen müze ve kütüphane çalışanlarının görevleri arasındadır. Çocukları müzede eserlerin içeriklerinin anlatıldığı metinleri okumaya teşvik etmek, etkinlikler düzenlemek, eğitim kurumları ile işbirliği çalışmaları gerçekleştirmek müze ve kütüphanelerin daha da aktif ziyaret edilmesini sağlayacaktır. Müzeler; kültürel aktivitelere ev sahipliği yapmaktadır. Okullarda yapılan müze gezilerinin çocuk ve gençlerin bilime ve tarihe olan merakını arttırması özelliği ile okuma kültürünün gelişimine ev sahipliği yapma özelliğini taşımaktadır. Müzeler, çocuklardan yaşlısına herkes için en çok katkıda bulunan okul dışı yaşam boyu öğrenme merkezlerindedir. Pandemi dönemi sebebiyle evlerimize kapandığımız bu dönemde, teknoloji sayesinde sanal müzelere ulaşma imkânı ile birlikte birçok müze bu dönemde sanal okuma etkinlikleri düzenleyerek toplumun okuma kültürüne katkıda bulunduğunu da göstermektedir. Edebiyat müze ve kütüphanelerinin okuma kültürü arttırmadaki yönü göz ardı edilemez bir gerçektir.

Kaynakça

- Adam Mickiewicz Müzesi, (2020). Erişim linki: <https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=IDM01&DistId=MRK>
- Adıgüzel, F.B (2017). Edebiyat müzeleri ve müzede edebiyat eğitimi, *Milli Eğitim*, 46, 88-9.
- Ahmed Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi, (2020). Erişim linki: <http://diyarbakir.kutuphane.gov.tr/TR-164807/ahmed-arif-edebiyat-muze-kutuphanesi.html>
- Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi. (2020). Erişim linki: <http://ahtem.kutuphane.gov.tr/TR-201959/hakkimizda.html>

- Ahtem, (2019). Erişim linki: <http://ahtem.kutuphane.gov.tr/TR-201959/hakkimizda.html>)
- Akyol, PK.(2020). Covid-19 Küresel Salgın Dönemi ve Sonrası Müze Etkinlikleri. *Milli Folklor*, 16(127), 72-86.
- Aliağaoğlu, A. Narlı, M. (2012). Edebi miras turizmi ve Türkiye’de edebi mekanlar. *Bilig*. 8-13
- Altunbaş, A. Özdemir, Ç.(2014). Çağdaş Müzecilik Anlayışı ve Ülkemizde Müzeler <http://www.sanatteorisi.net/sanatteorisi.asp?icerik=Goster&id=3713&sayfa=Makaleler>
- Aslan, H. (2019). *Yazar evi müzeleri: Sait Faik Abasıyanık Müzesi örneği*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müze Yönetimi Anabilim Dalı.
- Aşiyân Müzesi, (2020). Erişim linki: <https://tr.wikipedia.org/wiki/A%C5%9Fiy%C3%BCzesi>
- Atılğan, D. (2010). Kent İhtisas Kütüphanelerinde Hizmet Anlayışı, Kent Hafıza Merkezleri: Kent İhtisas Kütüphaneleri, Kent Arşivleri ve Kent Müzeleri Sempozyumu, 26-27 Mart 2010, Erciyes Üniversitesi: Bildiriler ve Tartışmalar Kitabı, Ankara: Detay Yayıncılık, 2010, x, 442 s.
- Atıncı, S. Karadeniz, Ş. (2011). Yeni bir kültürel konsept: edebiyat müze kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 25, 519-530.
- Atlas Dergisi, (2019). Kahramanmaraş’ta Edebiyat Müzesi, Erişim linki: <https://www.atlasdergisi.com/kesfet/kultur/kahramanmarasta-edebiyat-muzesi.html>
- Başaran, C. (1989) *Arkeolojiye Giriş I –II*, 2.Baskı, Aşiyân Kitabevi, Erzurum
- Beyaz Gazete, (2010). “Kültür ve Turizm Bakanı Günay: Edebiyat Müze Kütüphaneleri Kuracağız” Erişim linki: <https://beyazgazete.com/haber/2010/12/16/kultur-ve-turizm-bakani-gunay-edebiyat-muze-kutuphaneleri-kuracagiz-899223.html>
- Bozkurt, Ç. (2018). Urla’da bir ev: Necati Cumalı Anı ve Kültür Evi Erişim linki: http://www.edebiyatpostasi.com/urlada-bir-ev--necati-cumali-ani-ve-kultur-evi_395.html

- Cahit Sıtkı Tarancı Müzesi - Diyarbakır, (2020). Erişim linki: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/diyarbakir/gezilecekyer/caht-siki-taranci-muze>
- Camenson, B. (1996). Opportunities in Museum Careers. NTC Publishing Group.
- Cemil Meriç Müzesi,(2020). Erişim linki:<https://www.reyhanli.bel.tr/cemil-meric-muzesi>
- Cemil Meriç'in Hatırası Reyhanlı'da Yaşatılıyor, (2020). Erişim linki: <https://www.muhabirce.de/2016-10-24/cemil-mericin-hatirasi-reyhanlida-yasatiliyor>
- Cengiz, E. (2006). *Müze Pazarlaması: Pazarlama Karması Elemanlarının Müzelere Uyarlanması*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(1), 87-108.
- Diken, Ş. (2017). Şehrin Edebiyat Müze Kütüphanesi, Erişim linki: <https://m.bianet.org/biamag/kultur/190376-sehrin-edebiyat-muze-kutuphanesi>
- Edebiyat Müze Kütüphaneleri, (2020). Erişim linki: (<http://ah-tem.kutuphane.gov.tr/TR-201954/edebiyat-muze-kutuphaneleri.html>)
- Erbay, M. (2011). *Müzelerde Sergileme ve Sunum Tekniklerinin Planlanması*, Beta Basım, İstanbul, s. 5-6.
- Erzurumlu Emrah Edebiyat Müzesine Işıklı İmaj. (2020). Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi Erişim linki: <http://www.kutahyakutup.gov.tr/yazdir?338F7B3BE21FEAC-5B473F49C2F508A2E>
- Gürsoy Şen, (2019). *Sanat Müzelerinde, Depo ve Sergileme Alanlarındaki Koruma*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Hakkıoğlu, N.İ, (2013). Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 27(3), 532-533.
- Irmak, E.(2013). *Müzelerin Araştırma İşlevi ve Müzelerde Araştırma Faaliyetleri Yönetimi Üzerine Bir Değerlendirme*. Yıldız

Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzecilik Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi.

İstanbul Fetih Cemiyeti, (2020). Yahya Kemal Enstitüsü ve Müzesi, Erişim linki:https://www.istanbulfetihcemiyeti.org.tr/yahya-kemal-enstitusu-ve-muzesi-_d46.html

Kahramanmaraş (AA), (2019). Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi Kitap Okumaya Davet Ediyor, Erişim linki: <https://www.marasgudem.com.tr/kahramanmaras/yedi-guzel-adam-edebiyat-muzesi-kitap-okumaya-davet-ediyor-1458398h>

Kandemir, Ö. & Özlem, U. (2015). Değişen Müze Kavramı Ve Çağdaş Müze Mekânlarının Oluşturulmasına Yönelik Tasarım Girdileri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5(2), 17-47.

Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi Gezimiz, (2019). Erişim linki: <https://www.mektebim.k12.tr/tr/adana-cukurova-kampusu/etkinlik/karacaoğlan-edebiyat-muze-kutuphanesi-gezimiz-30850#gallery-7>

Keleş, V. (2003). Modern Müzecilik ve Türk Müzeciliği, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 1-17.

Kepez Belediyesi, (2020). Erişim linki: <https://www.kepez-bld.gov.tr/news.php?id=8143/Cemil-Meric-Muze-Kitapligina-HUDER-destegi>

Kemal Tahir Evi, (2020). Erişim linki: <https://www.neredekal.com/kemal-tahir-evi-kutuphanesi-gezilecek-yer-detay/>

Keş, Y. ve Akyürek, A.B. (2018). Teknoloji İle Büyüyen Yeni Nesil İçin İnteraktif Müzeler. *Medeniyet Sanat Dergisi*, 4(2), 95-110.

Kukul, M.H. (2019) "Trabzon Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi" hakkında, Erişim linki: https://www.kapsamhaber.com/trabzon-muhibb-edebiyat-muze-kutuphnesi-hakkinda-makale,2102.html?fbclid=IwAR3q7hp8coHBjVVm_ETuHJnCuFCwFllc5k_flUrxyxOvx-XmiKf5XvwxEVI

- Masumiyet Müzesi (müze), (2020). Erişim linki: [https://tr.wikipedia.org/wiki/Masumiyet_M%C3%BCzesi_\(m%C3%BCze\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Masumiyet_M%C3%BCzesi_(m%C3%BCze))
- Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi - Ankara Erişim linki: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ankara/gezilecekyer/ankara-mehmet-akf-ersoy-edebiyat-muze-kutuphanes>
- Mehmet Akif Ersoy Hatıra Evi, (2020). Mehmet Akif Ersoy Hatıra Evi açıldı, Erişim linki: https://www.ntv.com.tr/galeri/yasam/mehmet-akif-ersoy-hatira-evi-acildi,W-H0zp4Os-0mz3aovmoXtgw/EgF61btNsE6gbCz5Xr_6gA
- Mete, S, Karaman, A. (2009). *Müze Yönetimi ve Pazarlaması*. Konya: Çizgi Kitapevi Yayınları, Nisan 2009.
- Mevlana Müzesi - Konya Erişim linki: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/konya/gezilecekyer/mevlana-muzesi>
- Mollaoğlu, R. N. (2007). Müze Kütüphaneleri Ve Müze Bilgi Ortamına Katkıları. *Türk Kütüphaneciliği*, 21, 304- 334
- NNY Mimarlık, (2020). Heybeliada Hüseyin Rahmi Gürpınar Müze Evi, Erişim linki: <https://www.nny.com.tr/calismalar/heybeliada-huseyin-rahmi-gurpinar-muze-evi>
- OKUYAY, (2019). Türkiye Okuma Kültürü Araştırması, Erişim linki: <http://okuyayplatformu.com/wp-content/uploads/2020/02/okuma-kulturu-arastirmasi.pdf>
- Özdemir, N. (2009). Turizm ve Edebiyat, *Milli Folklor*, 21, 82, 32-49.
- Öztekin, O.A.(2014). *Müze Kavramı ve Müze Yapılarının İç Mekânlarının İstanbul'dan Örneklerle İncelenmesi*. Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Posta, (2016). Tarık Dursun K. 'Yazar Evi' Türkiye'ye Örnek Olacak, Erişim linki: <https://www.posta.com.tr/tarik-dursun-k-yazar-evi-turkiyeye-ornek-olacak-354152>
- Rodop, G.(2014). *Modern Müzelerde Aydınlatmanın Mekânsal Algı Üzerindeki Etkileri*. Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

- Sadık, C.(2020). Müze Nedir? Tanımı, Fonksiyonları ve Tarihçesi, Erişim linki: <https://www.tarihlisanat.com/muze-nedir-tanimi-tarihcesi/>
- Sait Faik Abasıyanık Müzesi, (2020). Erişim linki:https://tr.wikipedia.org/wiki/Sait_Faik_Abas%C4%B1yan%C4%B1k_M%C3%BCzesi
- Sait Faik Araştırma Atölyesi, (2020). Erişim linki: <http://saitfaik-muzesi.org/sait-faik-arastirma-atolyesi/>
- Sönmez, E. (2011). *İlköğretim II. Kademe 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Eskiçağ Tarihi Konularının İşlenmesinde Müzelerin Önemi, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Şanlıurfa İli Örneği* (Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Şaşmaz, E. (2020). Tarık Dursun K. Yazar Evi, Erişim linki:<http://erolsasmaz.com/?oku=1789>
- TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2012). Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi ve Çağdaş Hizmet İlkeleri Doğrultusunda Yeniden Düzenlenen Erzurum İl Halk Kütüphanesi Hizmete Açıldı. Erişim linki: <https://kygm.ktb.gov.tr/TR-46229/erzurumlu-emrah-edebiyat-muze-kutuphanesi-ve-cagdas-hiz-.html>
- TDV İslam Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/divan-edebiyati-muzesi>
- Trabzon Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi Sosyal Medya Sayfası, (2019). Erişim linki: <https://www.facebook.com/muhibbiedebiyatmuzekutuphane>
- Türk Dili ve Edebiyatı, (2020). Tarık Dursun K. Erişim Linki:<https://www.turkedebiyati.org/yazarlar/tarik-dursun-k.html>
- Türkel, A. Özdemir, E. E. & Akbulut, S. (2017). Okuma Kültürü Ölçeği Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 12(14), 465-490.
- Türkiye Kültür Portalı, (2020). Aşık Veysel Müzesi-Sivas Erişim linki: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/sivas/gezilecekyer/asik-veysel-muzesi>

Trabzon Muhibbi Edebiyat Müzesi Kùtùphanesi, Erişim linki <https://muzeler.org/trabzon-edebiyat-muzesi>

Wikipedia, (2020). Mevlânâ Müzesi Erişim linki: https://tr.wikipedia.org/wiki/Mevl%C3%A2n%C3%A2_M%C3%BCzesi

Yahya Kemal Müzesi, (2020). Erişim linki: <http://cekmekoy2023.com/haberler/detay/2326/yahya-kemal-muzesi.html>

Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi, Erişim linki: <https://www.haberturk.com/kahramanmaras-haberleri/67378312-yedi-guzel-adam-edebiyat-muzesi-acildikahramanmaras-bu-yuksehir-belediyesi-tarafindan>